

NOVUM

Thema: Europa

Verdieping:
Juryrechtspraak in België
Geen mogelijkheid tot hoger beroep

In gesprek met:
Alexander Pechtold
Over Europa, leiderschap en meer

Filosofie: Guiseppe Mazzini
*Vrijheid, gelijkheid en menselijkheid;
zijn tijd ver vooruit*

Special: Mensenrechten
*Waarborging van mensenrechten
in Nederland*

Linklaters

Link up.

Vind je het een spannende uitdaging om hechte relaties op te bouwen met gerenommeerde, internationale cliënten? Wil je de grenzen van je praktijkgebied verleggen naar een breed spectrum van sectoren? Heb je het talent, inzicht én de energie om de meest complexe transacties succesvol af te ronden? Link dan met Linklaters! Wij zijn een wereldwijd, toonaangevend kantoor met advocaten, notarissen en fiscalisten. We zijn altijd op zoek naar jong toptalent. Dus als jij carrière wilt maken in een open en toegankelijke omgeving, waarin pragmatisme en vernieuwend denken centraal staan, bekijk dan onze stagemogelijkheden en vacatures op www.linklatersgraduates.nl

Europa: breed gezicht

Tegenwoordig gaat men ervan uit dat de naam Europa een geografische oorsprong heeft: in de oudste tijden was Europa in het gebied van Boötië tot aan Macedonië de naam van een aardgodin en kwam deze naam daar ook als plaats- en riviernaam voor. Nadat men eerst het noordelijke deel van Griekenland met de naam *Europe* is gaan aanduiden, werd dit vervolgens de naam voor het hele vasteland van Griekenland en uiteindelijk ook voor het hele Europese vasteland, dat door de Hellespont en de Bosporus van Azië en door de straat van Gibraltar van Afrika gescheiden was.

De term Europa wordt over het algemeen afgeleid uit de Griekse woorden die breed (*eurys*) en gezicht (*ops*) betekenen. Op verschillende manieren kunnen we hieraan een uitleg geven die past bij het huidige Europa. Een continent met vele gezichten, een continent met een breed gezichtsveld, een continent met veel gezichten achter één gezicht. De NOVUM gaat deze maand in op verschillende van deze onderdelen van dat brede Europa.

Op de omslag zag u al Alexander Pechtold, die NOVUM mocht spreken over Europa. Zijn persoon behoeft geen verdere toelichting, leest u daarom vooral het interessante gesprek dat met hem gevoerd is.

Aan bod komt verder de toepassing van de Europese mensenrechten in Nederland. Het zal blijken dat ook Nederland niet in alle opzichten het braafste jongetje van de klas is..

Ook wordt getracht een beknopte schets te geven van een recent civielrechtelijk onderwerp in het Europese perspectief; de *Draft Common Frame of Reference* (DCFR). Het wordt vaak het Europese Burgerlijk Wetboek genoemd, maar is slechts, zo concludeert onze redacteur, een hulpmiddel om hedendaagse en toekomstige wetgeving in een Europees perspectief aan te passen.

Binnen de Europese juridische wereld is weinig uniformiteit. In onze verdieping kijken we naar zo'n verschil; de (gedeeltelijke) juryrechtspraak in België. Hoe gaat dit in de praktijk, wat zijn verschillen met de Nederlandse rechtspraak en kunnen we hier iets van opsteken?

Alle bovenstaande artikelen gaan in op het Europa zoals het nu vormgegeven is. We weten allemaal dat het echter niet altijd pais en vree in Europa is geweest en dat ook de samenwerking nog nooit zo intensief is geweest. Het is daarom interessant om te kijken naar een filosoof die zijn tijd al lang vooruit was, en voor de Europese eenwording een feit was al filosofeerde over een dergelijke samensmelting. Lees daarom vooral ook de rubriek *Filosofie*, over Guiseppe Mazzini.

Hollywood actrice Angelina Jolie heeft zich persoonlijk verdiept in de Bosnische oorlog met als bedoeling om ons de laatste grote oorlog in Europa niet te doen vergeten. NOVUM vormde zich een mening over *In a Land of Blood and Honey*, en u kunt deze lezen in onze rubriek *Filmrecensie*.

Uit de diversiteit van artikelen blijkt wel dat de invloed van Europa merkbaar is op veel gebieden. De NOVUM deze maand is er mee doordrenkt, leest u daarom vooral verder!

Maria van der Velden
Hoofdredacteur NOVUM

De term Europa wordt over het algemeen afgeleid uit de Griekse woorden die breed (*eurys*) en gezicht (*ops*) betekenen.

ADVISEER EEN SUPERMARKTCONCERN
BIJ EEN OVERNAME

EEN GOEDE SAMENWERKING
IS ESSENTIEEL

MERGERS & ACQUISITIONS
2, 3 EN 4 MEI 2012

BUSINESS COURSE

The Deal

Mergers & Acquisitions

Fusies en overnames... het is de eredivisie van de juridische en financiële sector. Het lijkt soms een spel, maar dan wel met de grootste spelers en belangen. Daarom organiseren ABN AMRO en De Brauw samen The Deal. De business course over Mergers & Acquisitions voor studenten. Inschrijven kan t/m 9 april 2012. Van 16 t/m 20 april worden selectiegesprekken gehouden. businesscoursethedeal.nl

DE BRAUW
BLACKSTONE
WESTBROEK

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Inhoudsopgave	3
De verdieping	4
Varia	7
In gesprek met	8
Varia	11
Special	12
Filosofie	14
Special	16
Varia	21
De Lezing	22
Special	24
Miscellanea	26
Filmrecensie	28
Verenigingen	30
Faculteitszaken	32

NOVUM is het maandblad van de Juridische Faculteitsvereniging Grotius te Leiden. Novum is ontstaan uit een fusie tussen het faculteitsblad Trias (1968) en het blad Request (1999) dat werd uitgegeven door het rechtenmentoraat Appèl.

NOVUM is aangesloten bij de Stichting Landelijk Overleg Juridische Faculteitsbladen (LOJF).

Oplage: 1.750
Druk: JP Offset
Basis ontwerp: Ratio Design
ISSN-nummer: 1567-7931

U kunt NOVUM vinden bij de ingang van de faculteit, het juridisch café, het restaurant en bij C131. De redactie behoudt zich het recht voor ingeleverde stukken niet te plaatsen of te wijzigen. De inhoud van de artikelen vertegenwoordigt niet noodzakelijkerwijs de mening van de redactie.

© Niets uit deze uitgave mag op welke wijze dan ook worden gereproduceerd zonder voorafgaande toestemming van de redactie.

Redactie

Hoofdredacteur
Maria van der Velden (06 18 32 95 56)
novum@law.leidenuniv.nl

Eindredacteur
Avinash Bhikhi (06 57 93 91 25)
novum@law.leidenuniv.nl

Redacteurs
- Raphael Donkersloot
raphaeldonkersloot@hotmail.com

- Maarten von Balluseck
maartenvonb@hotmail.com

- Maurits Helmich
M.m.helmich@gmail.com

- Willem Kieviet
W.j.m.kieviet@umail.leidenuniv.nl

- Tjalling Reijnders
Tjalling.reijnders@hotmail.com

- Thomas Weber
Thomas_91_91@hotmail.com

- Mireille Bosman
mireillebosman@hotmail.com

- Anna Tsheichvili
anna_tsheichvili@hotmail.com

Adviesraad

- Mw. Mr. P. Memelink, *voorzitter RvA*
- Prof. Dr. A.O. Lubbers
- Mw. Drs. A.F.M. van der Helm
- Mw. Mr. C. de Kruif
- Mr. G.K. Schoep
- Annemieke Brouwer, *Assessor Fdr*
- Akke Berendsen, *praeses JfV Grotius*

Contact

novum@law.leidenuniv.nl

de verdieping

Het volk maakt geen fouten

Over de juryrechtspraak in België en het ontbreken van hoger beroep

Afgelopen Januari bezocht ik het Paleis van Justitie in de mooie stad Brussel. Daar had ik de mogelijkheid om aan te schuiven bij een strafzaak die in het Paleis aan de gang was. Het bleek niet zomaar een strafzaak te zijn maar een zaak bij het Hof van Assisen. Het Hof van Assisen is een rechtbank met een volksjury. Nu wordt er al zeer verschillend over juryrechtspraak gedacht maar het berecht worden door het volk heeft in België een wel heel negatieve consequentie. De verdachte kan namelijk niet in hoger beroep. Voor procedurefouten kan men nog wel in cassatie maar naar de feiten wordt maar één keer gekeken.

Het Hof van Assisen

Slechts een zeer klein percentage van de strafzaken van België komt daadwerkelijk voor het Hof van Assisen. Maar het zijn wel de zwaarste delicten, namelijk de strafbare feiten waar een gevangenisstraf op staat van 20 jaar of meer, die door het volk worden berecht. Daaronder inbegrepen terroristische misdrijven en internationale delicten als bijvoorbeeld genocide. Het Hof bestaat uit 3 rechters en 12 juryleden. Wie de juryleden zijn wordt bepaald aan de hand van een loting. Daarvoor stelt iedere gemeente om de vier jaar een lijst met mogelijke juryleden op. Één van de rechters zit de zaak voor, ondervraagt de verdachte en de

getuigen. De juryleden mogen geen vragen stellen maar moeten zich aan het eind beraden en zich er over uitspreken of zij de verdachte(n) schuldig of onschuldig verklaren. Daarna bepalen zij samen met de rechters de hoogte van de straf. De juryrechtspraak in België vindt haar oorsprong in de Franse Revolutie. Het Franse volk wilde destijds een einde maken aan de willekeur van de rechters en hadden de juryrechtspraak afgekeken van Groot-Brittannië. Via Napoleon is het Hof van Assisen in België en Nederland terecht gekomen. Willem I heeft het in 1814 in zowel Nederland als België, wat toen nog bij ons hoorde, afschaft. Toen België in 1830 echter zelfstandig werd heeft zij de juryrechtspraak direct weer ingevoerd. Vervolgens werd het Hof van Assisen in de grondwet opgenomen. De grondwettelijke juryberechting werd zo een symbool van de volkssoevereiniteit.

Internationaal recht

Het EVRM geeft geen recht op hoger beroep blijkt uit het arrest *Delcourt*. Wel is het als beginselverklaring opgenomen in artikel 14 lid 5 IVBPR. België heeft voor de zekerheid bij dit artikel een voorbehoud gemaakt, het artikel geldt daardoor o.a. niet voor de personen die verwezen worden naar het Hof van Assisen. In artikel 2 van het 7de additionele protocol van het EVRM is geprobeerd het basisbeginsel van het IVBPR verder uit te werken. Maar dit artikel is niet door België geratificeerd. Verder is het nog de vraag of het artikel daadwerkelijk een recht op hoger beroep geeft of dat een andere hogere voorziening als cassatie ook volstaat. Op dit moment lijken de meeste schrijvers in zowel Nederland als België

Hof van Assisen

het er over eens dat het laatste het geval is. Daarbij stelt zowel het Hof van Cassatie als onze Hoge Raad dat geen van de twee artikelen er daadwerkelijk voor kan zorgen dat er een rechtsmiddel bijkomt. De rechter kan de wetgever nu eenmaal geen wetgevende taak opdragen. Dit is in strijd met de trias politica. Van een internationaal strafrechtelijk grondrecht op hoger beroep lijkt dan ook nog geen sprake.

Belang van hoger beroep

Nederlandse juristen hechten veel waarde aan het hoger beroep. Dit blijkt wel uit de discussie die losbarstte in 2006 toen de *Wet Stroomlijnen Hoger beroep* werd ingesteld. Deze wet heeft er voor gezorgd dat verdachten die een straf in eerste aanleg opgelegd hebben gekregen van 500 euro of minder niet meer zo maar in hoger beroep kunnen maar dit eerst aan de rechter moeten voorleggen. Verdere maatregelen lijkt de politiek inzake het strafrechtelijk hoger beroep niet te nemen, het hoger beroep wordt namelijk gezien als iets vanzelfsprekends. In een memorie van toelichting uit 1926 werd het recht op hoger beroep al een 'eis van praktische noodzakelijkheid' genoemd. Men had door de jaren heen ervaren dat het vaak nodig was gebleken dat bewijsmiddelen werden aangevuld en fouten werden hersteld. Afschaffing zou 'het gevoel van rechtszekerheid schokken.' Een van de hoogste doelen van het strafrecht is nog steeds het vinden van de waarheid. Omdat te bewerkstelligen vinden wij in het hoger beroep een mooi instrument. Zij beschermt tegen de willekeur van rechters, biedt de mogelijkheid op een herkansing voor zowel het openbaar ministerie als de verdachte, kan zorgen voor een correctie van een vergissing en brengt zeker ook wat betreft de straftoemeting (waar de Hoge Raad bijna geen uitspraken over kan doen) meer rechtseenheid en rechtsonwikkeling met zich mee. Volgens het Nederlandse parlement zijn deze functies ook belangrijker naarmate de betrokken zaak van meer gewicht is. Oud Advocaat-generaal Leijten noemt het openstellen van appel 'de erkenning van de feilbaarheid van het menselijk oordeel, zelfs onder de best mogelijke omstandigheden.' Met zowel het parlement als Leijten lijkt België het fundamenteel oneens.

Discussie in België

De meest recente discussie over het Hof van Assisen begon naar aanleiding van de rechtszaak tegen de moordenaars van de Belgische politicus André Cools in 2004. De Minister van Justitie stelde naar aanleiding daarvan een Commissie in ter hervorming van het Hof van Assisen. Deze commissie adviseerde tot de afschaffing van het Hof en stelde voor in plaats daarvan lekenrechters toe te voegen aan een professionele rechtbank. Het invoeren van hoger beroep raadde de Commissie echter af. Dit omdat er 'geen garantie zou kunnen worden gegeven dat de tweede jury betrouwbaarder zou zijn dan het eerste.' In de periode na het advies doet de Belgische overheid weinig. Daarom kwam de Hoge Raad van Justitie op 4 februari 2009 met een ambtshalve advies. Zij stelde in dat advies dat er meer argumenten zijn voor het afschaffen van het Hof van Assisen dan tegen en gaf aan dat er juist wél een voorziening voor hoger beroep moest komen. Een paar maanden later ontstond er dan eindelijk beweging in de Belgische politiek. Al kwam dit meer doordat het EHRM kort daarvoor België op haar vingers had getikt in de zaak *Taxquet*, dan door het advies van de Hoge Raad. Het was, om het cirkeltje compleet te maken, één van de moordenaars van André Cools die de zaak voor het EHRM had gebracht. Inhoudelijk ging het er om dat het Hof van Assisen haar beslissingen niet motiveerde. De jury hoefde slechts te stellen of zij de verdachte schuldig of onschuldig verklaarde. Dit ging het EHRM te ver en zij sprak een schending uit van 6 EVRM. De druk om de volksjuryrechtspraak aan te passen werd daardoor zeer opgevoerd en mondde uiteindelijk uit in een wetsvoorstel. De discussies in het Senaat liepen omtrent het voorstel hoog op, ook over de vraag of er nu wel of geen hoger beroep moest worden ingesteld.

Uiteindelijk werd besloten dat er geen hoger beroep werd aangenomen vooral omdat dit te duur zou zijn. Ook werd er veel waarde aan het feit gehecht dat België op dat moment geen internationale verplichting had om hoger beroep in te stellen zoals eerder in dit artikel al is behandeld. Daarnaast stelde het Senaat, overeen-

De menselijke feilbaarheid lijkt mij een groter risico voor een eerlijk proces dan de kans op een corrupte rechter.

Palais van justitie in Brussel

komstig met het advies van de commissie, dat hoger beroep het gerechtelijk apparaat te erg zou belasten en in strijd zou komen met de soevereiniteit van het volk. Phillip Monfils, politicus en jurist, probeerde deze argumenten nog onderuit te halen door te stellen dat het Hof van Assisen vooral zelf erg veel geld kost en dat daardoor niet kan worden gesteld dat financiën een doorslaggevende rol hebben. Daarnaast wees hij er op dat de volkssoevereiniteit niet betekent dat het volk zich niet kan vergissen. Maar het verzet was tevergeefs. Op 21 december 2009 werd de nieuwe wet op het Hof van Assisen bekendgemaakt met daarin geen voorziening voor hoger beroep. Wel is de cassatiemogelijkheid bij deze wet iets uitgebreid. Door de motivatieplicht uit het arrest Taxquet kan er nu gecontroleerd worden of de beslissing juist en voldoende gemotiveerd is. Wat betreft de feiten is de verdachte echter nog steeds geheel afhankelijk van de eerste rechtsgang. Verdere ontwikkelingen lijken zich nog niet te hebben voorgedaan. Al blijft de orde van Vlaamse balies oproepen tot het voortzetten van de discussie omtrent het Hof van Assisen. De balies zien in het hoger beroep namelijk een fundamenteel recht van de Belgische burger.

Het kan anders

In Nederland heeft het recht op hoger beroep een vooraanstaande plek in het strafrecht. In de praktijk geldt dit ook voor België: de meeste zaken worden beoordeeld door een professionele rechter en tegen zijn of haar uitspraak staat hoger beroep open. De Belg die een verkeersovertreding maakt kan op deze manier doorprocederen tot aan het Hof van Cassatie terwijl de verdachte van de parachutemoord die op 21 oktober 2010 veroordeeld is tot een gevangenisstraf van dertig jaar geen hoger beroep kan instellen en mogelijk door een fout aan de kant van de Belgische justitie niet eens in cassatie kan. De beslissing in laatstgenoemde zaak lijkt mij toch van onbeschrijfelijk meer invloed op het leven van de verdachte dan de beslissing in de eerste zaak. En heeft diegene die verdacht wordt van een misdrijf welke veel emoties bij mensen kan opwekken en waar de aandacht van de media naar toe gaat, nu niet juist de van te voren vaststaande beschermingsconstructies uit het strafrecht nodig?

Daarnaast snijdt het principiële argument van België namelijk: de volkssoevereiniteit, geen hout. De beslissing van het volk kan niet worden ondermijnd door een tweede beslissing van het volk. Als de democratie zo zou werken dan zetelde er ook niet om de vier jaar een ander kabinet. Daarbij kan het volk net zo goed fouten maken als de rechter. Wel zijn de onderzoeken ter terechtzitting zeer uitgebreid voor het Hof van Assisen, overwegend alle getuigen en de verdachte worden persoonlijk gehoord, iets wat in Nederland sinds *De Additu* zeker niet meer zo is. Maar het blijft slechts één groep mensen die de zaak bekijkt. Ontstaat er een tunnelvisie en raakt de jury op basis van de feiten innerlijk overtuigd van de schuld van de verdachte dan valt dit amper te herstellen. De menselijke feilbaarheid lijkt mij een groter risico voor een eerlijk proces dan de kans op een corrupte rechter. Maar met een hof van Assisen én een voorziening in het hoger beroep kan men beide gevaren ondervangen. België zou daarbij het voorbeeld van Frankrijk kunnen volgen. Frankrijk heeft namelijk ook een *court de Assises* maar heeft daarbij zowel de mogelijkheid van hoger beroep als cassatie. Hoger beroep vindt plaats op dezelfde wijze als de zaak in eerste aanleg namelijk met een jury. In principe hoeft er dus niets aan het Hof van Assisen te veranderen. Het Hoger beroep kan gewoon worden toegevoegd. Helaas is de kans zeer klein dat dit binnenkort gebeurt. Aangezien zowel het Hof van Assisen als de mogelijkheid tot hoger beroep veel geld kosten. Het hof van Assisen is zeer geliefd en gekend door de Belgische bevolking en de politiek zal het Hof dan ook zeer graag willen behouden. De dure voorziening van hoger beroep wordt daarom als dreigend ervaren. Op dit moment ligt naar mijn idee de bal dan ook niet bij België maar bij de internationale gemeenschap. Pas wanneer er een dwingendrechtelijke bepaling inzake hoger beroep ontstaat en de internationale druk wordt opgevoerd zal België mogelijk inbinden. ■

[Wilt u reageren op dit artikel? Stuur dan een e-mail naar novum@law.leidenuniv.nl](mailto:novum@law.leidenuniv.nl)

Varia

Leids Pleitgenootschap Virtus

Voor het oefenen van je pleitvaardigheden ben je bij Leids Pleitgenootschap Virtus geheel aan het juiste adres. Tijdens pleitavonden oefenen we de pleitvaardigheden aan de hand van een casus met elkaar. Dit is erg leerzaam en erg gezellig!

Lijkt het je wat? Geef je dan op via lpgvirtus@gmail.com. Verdere informatie volgt.

Agenda pleitbijeenkomsten:

- 27 maart om 19.00 uur KOG
- 10 april om 19.00 uur KOG

Oefening baart kunst; LPG Virtus behaalt derde plek bij NSPW in Tilburg!

Lezing Leidsch Juridisch Genootschap

Met als titel "Gemeenschappelijk Europees Kooprecht: Gek of goed idee?", zal Prof. mr. A.G. Castermans de lezing voor het Leidsch Juridisch Genootschap geven.

- Datum:** Woensdag 18 april 2012.
Tijd: 17.30 uur tot 18.30 uur, met aansluitend een borrel.
Locatie: Zaal B.041 van de Juridische Faculteit in het Kamerlingh Onnes Gebouw (KOG) aan de Steenschuur 25 te Leiden.
Aanmelding: mw. mr. J.M.D. Bharos, tel.: 071 - 516 5043

Jurist & Werk Congres – 27 april 2012 te WTC Rotterdam

Dit jaar wordt al weer het vijftiendste Jurist en Werk congres georganiseerd. In deze vijftiendste jaar zijn veel dingen veranderd aan het congres. Toch is de kern en het doel van het congres hetzelfde gebleven: studenten informeren over wat er allemaal mogelijk is met een rechten bul. Deze editie van het Jurist en Werkcongres doen we dat doormiddel van een symposium, een banenmarkt, workshops en een diner. Dit jaar zal het congres plaatsvinden in het WTC-gebouw in Rotterdam. Het vervoer hierna toe en terug naar Leiden wordt helemaal voor jullie geregeld.

Het thema van dit jaar is "Back to Basics". Dit thema zal door drie sprekers op een verschillende manier worden gebruikt om tijdens het symposium actuele ontwikkelingen in het recht en de maatschappij toe te lichten. De sprekers zijn mr. Willem Bekkers (Oud-deken NOV), Jan Eikelboom (Midden-Oosten journalist) en Prof. dr. Casper de Vries (Econoom) allemaal onder leiding van de dagvoorzitter Thierry Baudet. Door de verschillende achtergronden van de sprekers zal het symposium zeer divers zijn en een mooi beeld schetsen in het kader van het thema "Back to Basics".

Het Jurist & Werk congres is de manier om informeel in contact te komen met verschillende advocatenkantoren en zo jezelf beter op de arbeidsmarkt te kunnen oriënteren. Schrijf je dus nu in op www.juristenwerk.nl.

Tot 27 april in het WTC Rotterdam!
Jurist en Werk Commissie 2012

Varia > pagina 11

Door Tjalling Reijnders & Maurits Helmich

In gesprek met

Alexander Pechtold

Op een van de eerste zonnige dagen van het jaar reisde NOVUM af naar het Binnenhof voor een gesprek over Europa met Alexander Pechtold, fractievoorzitter van D66.

D66, groot voorvechter van de democratie, pleit voor een verenigd en sterk Europa in de vorm van de EU. Dit terwijl de democratische legitimatie nog te wensen over laat en de kracht van Europa door de economische crises ter discussie wordt gesteld. NOVUM sprak met de politicus over de EU als politieke en economische eenheid, over het ‘wij-gevoel’ van de Europeanen, over mensenrechten en over de eventuele nieuwe Europese grondwet.

Er worden afspraken gemaakt om een nieuw debat te voeren over een Europese grondwet, op initiatief van de Duitse minister van Buitenlandse Zaken, Guido Westerwelle. Voornaamste argument is dat de lidstaten van de EU zich op deze manier beter kunnen beschermen tegen financiële moeilijkheden. Een ander argument is dat er door een eenheid te vormen tegenwicht geboden kan worden aan de steeds verder opkomende economieën. Hoe heeft u dit nieuws ontvangen?

“Ik denk dat het een interessante stap is. Er is echter wel een lastig puntje. Zo wees de SP er tijdens het vragenuurtje op dat Nederland in 2005 al ‘nee’ tegen de Europese grondwet heeft gezegd. De vraag van de SP was dus waarom onze regering überhaupt in onderhandeling treedt. D66 heeft juist gevraagd om toelichting van de insteek. Ik denk dat we -gezien het referendum- wel zorgvuldig moeten zijn met welk nieuw grondwettelijk verdrag we gaan komen, maar dat we nu zeven jaar later verplicht aan onszelf zijn om te kijken wat de nieuwe stappen zijn. Ik ben dus zeer geïnteresseerd met welke inzet de Nederlandse regering naar Brussel gaat.”

“Uit het vorige grondwettelijke verdrag zijn wat dingen gehaald waarvan men zich zou kunnen afvragen of ze er wel weer in terug moeten, zoals bepaalde symboliek. Ik heb er een paar jaar over gedaan om naast de Nederlandse vlag ook de Europese vlag op het parlement te krijgen. De weg die we daarvoor moesten afleggen alleen al was symbolisch. Als die symboliek zo tegen de borst stoot, dan moeten we daar rustig mee wachten. In de oude grondwet stonden echter ook een aantal rechten die verdere ruimte gaven aan de Europese burgers. Ik denk dat we uiteindelijk naar zoiets toe moeten werken.”

Maakt het huidige euroscepticisme de doorvoer van een dergelijke nieuwe Europese grondwet niet onmogelijk?

“Als je bij ieder proces waar je aan begint eerst zeker wilt weten dat het slaagt, dan kom je nergens. Ik denk dat de gevoelens van 2005 hier in Nederland niet zozeer op Europa alleen waren gestoeld. Zo was het toenmalige kabinet impopulair en was er veel gedoe over Turkije. Balkenende is inmiddels weg en Turkije is niet zo’n groot issue meer. Zaken veranderen. Het zou zelfs kunnen zijn dat we de komende jaren - met het verdere herstel van de Europese economie en wat er vanuit Brussel aan leiderschap nodig is - het gevoel voor meer eenheid wél weten te creëren. Ik vind in ieder geval dat de huidige sfeer geen reden mag zijn om te stoppen met denken.”

Zou u bij het opnieuw aan de orde komen van een Europese grondwet net als in 2005 weer het volk willen raadplegen?

“Daar kan de Raad van State een wijs advies over geven. Of de grondwet niet alleen in naam, maar ook in uitwerking autonomie op zo’n manier weggeeft dat we ons daartoe moeten verplichten. Niet ieder referendum is een goed referendum. Ik ben erg voor het correctief referendum. Het correctief referendum zorgt in een wetgevingsproces dat de bevolking de mogelijkheid heeft om een halt toe te roepen. Ik ben daarentegen niet voor een raadplegend referendum waarin de politiek uit onmacht aan de bevolking vraagt ‘waarheen moeten wij u leiden?’ Dat is te veel een ‘u-vraagt-wij-draaien-democratie.’”

Het initiatief van de Duitse minister gaat uit van een meer verenigd Europa. Om dat te kunnen bewerkstelligen is het wellicht wel nodig dat Europa politiek beter gaat functioneren. Hoe ziet u dat gebeuren?

“Dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Dat is leiderschap, waar we op dit moment in Europa compleet gebrek aan hebben. Je ziet zo nu en dan even een momentum, met name als Merkel en Sarkozy een soort opleving krijgen. Aan de andere kant hebben we dat het afgelopen jaar zo vaak gezien dat ook dat behoorlijk begint de devalueren. Er zitten veel conservatieve premiers op dit moment die Europa als levertraan verkopen: het is gezond voor je, maar niet te drinken. Ik denk niet dat dat warme gevoelens opwekt. Je zou moeten beginnen met eerlijk zijn over de feiten. Veel Europese leiders durven dat niet. Ik vind van de afgelopen jaren het meest dramatische voorbeeld dat Nederland - naar Fins voorbeeld - als onderpand een eiland eist van Griekenland. Ik dacht dat ik in een soort freak show zat. Wat zijn we nou aan het doen? We hebben zes Caribische eilanden waar we alleen maar over klagen, omdat het zoveel problemen geeft. Je kunt in vijf minuten honderd vragen bedenken waardoor je zegt: ‘Wie verzint zoiets? De Nederlandse premier verzint zoiets! Dit is puur populisme.’”

Wie zou de leider van Europa moeten worden volgens u?

“Guy Verhofstadt. Wat mij betreft is hij mijn Europese leider. Sofie in ‘t Veld doet het prima, maar ik heb op het laatste D66-congres gezegd dat het mijn droom is dat ik nog een keer op de lijst van liberalen en democraten in Europa kan stemmen. Wat mij betreft is daarvan de leider Guy Verhofstadt. Ook zou ik het nog wel een keer willen meemaken dat de leider van D66 niet in Den Haag zit, maar in Brussel.”

D66 is aangesloten bij de Partij van Europese Liberalen en Democraten. Zo werkt u samen met onder andere de VVD, maar ook met vele andere buitenlandse politieke partijen. In hoeverre denkt u dat D66 in een dergelijke massa tot haar recht kan komen?

“Ik denk dat we op dit moment qua standpunten beter tot ons recht komen dan de VVD. We hebben allebei drie zetels en zijn allebei dus even groot. Dat is natuurlijk veelzeggend. In die fractie zit van alles. Wil je in het Europees Parlement invloed hebben dan zul je je bij een van de drie grote stromingen moeten aansluiten. Er zijn delegaties en er is geen sprake van fractiediscipline. D66 kan dus stemmen naar eigen inzicht. Ik begreep van mijn fractiegenoten dat de PVV’ers zelfs soms ieder apart wat stemmen.”

Alleen door verregaande samenwerking kunnen we als Europese eenheid een rol blijven spelen in de wereld.

Door het verdrag van Lissabon heeft het Europees Parlement meer macht gekregen. Toch blijft de EU betrekkelijk weinig democratisch gelegitimeerd. Hoe kunt u toch zo fanatiek vóór Europa zijn?

“Democratisch Europa laat op sommige punten nog te wensen over. In 2009 waren er veel partijen die keihard campagne voerden tegen Europa. Wij kijken niet door een roze bril naar Europa, maar wij hebben er toen wel heel duidelijk voor gekozen om voor Europa te gaan en de kritiekpunten pas na de komma mee te nemen.”

“Er wordt nu sinds de oprichting van de EEG al een flinke tijd samengewerkt. Ik vind dat we in die tijd al grote stappen hebben gemaakt. Een democratiseringsproces heeft nu eenmaal tijd nodig.”

Er zijn genoeg mensen die zeggen dat Nederland door verdere integratie afhankelijke wordt van zwakke partijen, zoals we nu ook afhankelijk zijn van Griekenland.

“Ja, maar wij zijn nu eenmaal afhankelijk van andere lidstaten. We willen toch geen Zwitserland worden dat op dit moment een munt heeft waar het helemaal niets mee kan? Wij kunnen hier niet met zestien miljoen mensen en een beetje gas in Groningen de komende decennia doorkomen zonder onze buurlanden.

We stellen ook niets voor met zestien miljoen mensen in een wereld waar continenten het steeds meer tegen elkaar gaan opnemen. We zullen op dit continent wat dat betreft de handen ineen moeten slaan. Er is een nieuwe verdeling gaande. De Verenigde Staten, die traditiegetrouw vanuit de vorige eeuw de politiemannen van de wereld zijn, zullen moeite hebben die taak

vol te houden. Zuid-Amerika en Azië komen op. En wie had gedacht dat de Russen, na het uiteenvallen van de USSR, zo snel weer op de benen zouden staan? Dit continent heeft dus niet de keuze om met zevenentwintig lidstaten allemaal langs elkaar te gaan werken. Alleen door verregaande samenwerking kunnen we als Europese eenheid een rol blijven spelen in de wereld.”

We hebben het over economische en politieke integratie gehad, denkt u dat de volken van verschillende lidstaten zich in de eerste instantie ‘Europeaan’ kunnen gaan voelen, in plaats van Nederlander, Italiaan, Spanjaard of Pool?

“Als je naar onze historie kijkt, dan hadden vroeger een Twentenaar, een Fries, een Groninger en een Limburger liever niets met Nederland te maken. Toen waren de verschillen daartussen net zo groot als de verschillen die nu in Europa aanwezig zijn. Maar dat verandert heel snel. Waar we zorg voor moeten dragen, is dat de gevoelens van regionale binding en regionale cultuur een basis kunnen vormen en dat die basis kan bestaan naast alle andere dingen. Kijk bijvoorbeeld naar de diversiteit in de samenstelling van gezinnen. Kijk waar de wieg heeft gestaan, waar de opleiding is genoten of waar de liefde is gevonden, waar wordt gewerkt en waar het pensioen wordt genoten. Al deze dingen kunnen zich afspelen op verschillende plekken in de wereld. Dat zal alleen maar toenemen. De pogingen om Europa één te maken hebben alles in zich om mensen met behoud van de eigen identiteit naast elkaar te kunnen laten bestaan. Het is dan aan politici om ervoor te zorgen dat mensen hiertoe alle kansen krijgen.”

De VVD wil de grondwet aanpassen. Door het wijzigen van artikelen 93 en 94 van de Grondwet wil de VVD de directe doorwerking van verdragen tegengaan. Als argument werd gezegd dat het begrip mensenrechten aan inflatie leed. Wat vindt u hiervan?

“Ik constateer dat de VVD zich op gevaarlijk terrein begeeft. Ook omdat de VVD nu al een paar keer uitspraken heeft gedaan over Europa en ‘Europese rechters als politici in toga’. Die uitspraken zijn niet alleen populistisch, ze raken ook de essentie van de mensenrechten. Als het EHRM uitspraken doet die onwettig zijn omdat ze je wijzen op je eigen falen, dan zal je eerst bij jezelf moeten nagaan en kijken of er misschien wat mis is met het systeem, in plaats van gelijk naar de ander te wijzen en de ander proberen te veranderen.”

“De discussie of politici moeten aangeven of mensen hun recht kunnen halen, is een hele gevaarlijke discussie. Zo denk ik dus ook over de forse verhoging van de griffierechten die het kabinet voorstelt. Het is terecht dat Europa zegt dat die verhoging van de griffierechten discutabel is. Op die manier wordt een boel mensen de toegang tot de rechter ontnomen. Onze rechtstaat is zo ingedeeld dat politici ervoor dienen te waken dat we ons met die tak van sport zo min mogelijk bemoeien, tenzij het echt noodzakelijk is. Politici horen alleen de kaders te scheppen.” **N**

Wilt u reageren op dit artikel? Stuur dan een e-mail naar novum@law.leidenuniv.nl

Varia

Aankondiging congres Suum Cuique

Duo aan het woord *De invloed van Europa op enkele gebieden van ons privaatrecht*

Op 26 april 2012 organiseert de civiele mastervereniging Suum Cuique haar jaarlijkse congres. Dit jaar staat de invloed van Europa op verschillende delen van ons privaatrecht centraal. In een algemene inleiding komt een stukje geschiedenis van Europa aan bod en wordt er vooruit geblikt op de toekomst van het Europese privaatrecht. Daarna kunnen de deelnemers kiezen tussen twee onderwerpen: de Europese invloed op het IPR of de Europese invloed op BPR. Tot slot zullen alle deelnemers weer worden samengevoegd voor het laatste onderdeel, waarin de invloed van Europa op het vermogensrecht wordt besproken.

Dit jaar gaat Suum Cuique voor een congres *'with a little extra'*: wij hebben voor elk onderwerp namelijk niet één, maar twee sprekers weten te strikken. Beiden zullen ze hun visie geven op het onderwerp, waarbij er uiteraard ruimte is voor vragen. De dag zal worden afgesloten met een borrel. Is je interesse gewekt? Meld je aan via suumcuique@live.nl

Donderdag 26 april 2012, 14.00-17.15 uur.

Movies that Matter Festival

Van **donderdag 22 tot en met woensdag 28 maart a.s.** vindt in Den Haag weer het Movies that Matter Festival plaats. Dit internationale film- en debatfestival presenteert in en rond Filmhuis Den Haag en Theater aan het Spui een programma met meer dan zeventig spraakmakende speelfilms en documentaires. Naast de filmvertoningen is er een gevarieerd verdiepingsprogramma met dagelijkse debatten, talkshows met internationale gasten en muziekoptredens.

Graag maken wij u attent op **Camera Justitia** het speciale film programma over internationale rechtspraak en de strijd tegen straffeloosheid. Hieronder vindt u de korte filmbeschrijvingen, met links naar uitgebreidere informatie over de films en het verdiepingsprogramma op de website van Movies that Matter.

Symposium Corpus Delicti

“Criminaliteitsbestrijding ten tijden van crisis”

Nog steeds horen we dagelijks verhalen over de kredietcrisis die nu al een paar jaar in Nederland en Europa voor veel onzekerheid en problemen zorgt. We weten inmiddels alles over stormlopen, omvallende banken en Griekenland, maar moeten we ons niet verdiepen in problemen die ons elke dag persoonlijk kunnen raken? Heeft de kredietcrisis effect op de criminaliteitsbestrijding en daarmee weer op de criminaliteitscijfers in Nederland?

Rondom deze vragen organiseert studievereniging der Criminologie Corpus Delicti (CoDe) op 23 april een Symposium rond het thema *'Criminaliteitsbestrijding ten tijden van crisis'*.

Vooranstaande sprekers als Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie dhr. Fred Teeven, directeur van De Nederlandsche Bank mevr. Joanne Kellermann, misdaadverslaggever van de Elsevier dhr. Gerlof Leistra, hoofd korpsrecherche Politie Hollands-Midden Arthur van Baaren en hoogleraar Veiligheid en Recht Erwin Muller zullen hun visie projecteren op het onderwerp *'Criminaliteitsbestrijding ten tijden van crisis'*.

Het symposium zal plaatsvinden in het Groot Auditorium in het Academieggebouw (Rapenburg 73, Leiden). Vanaf 13.15 uur bent u welkom en om 13.30 uur zal het symposium zijn aanvang hebben. Na de interessante lezingen zal er worden afgesloten met een borrel om nog even na te praten.

Aanmelden kan via www.codeleiden.nl. Voor slechts 5 euro kunt u aanwezig zijn op deze interessante middag.

Mis deze dag vol interessante sprekers niet en meld je aan voor het symposium van CoDe: **'Criminaliteitsbestrijding ten tijden van crisis'**.

special

De Draft Common Frame of Reference in vogelvlucht

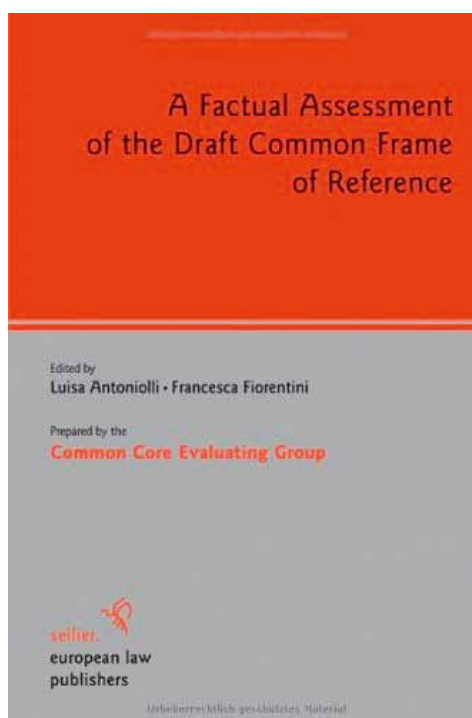
Als rechtenstudent zult u het ongetwijfeld hebben gemerkt: het Europese recht vervlecht zich meer en meer in onze nationale wet- en regelgeving. Er is bijna geen rechtsgebied meer voor te stellen waar geen Europese wetgeving over bestaat. Ook het civiele recht is er niet aan ontkomen. Aangezien in de bachelor vooral de nadruk ligt op het internationale en Europese publiekrecht, wordt hier getracht een beknopte schets te geven van een recent civielrechtelijk onderwerp in het Europese perspectief.

Een vrij recente ontwikkeling in dit kader is de *Draft Common Frame of Reference* (DCFR), dat in 2009 is opgesteld door de onafhankelijke onderzoeksgroepen de *Study Group on a European Civil Code* (SGECC) en de *Acquis Group*.¹ Dit recent ontworpen concept dat ondanks haar vorm niet valt te kwalificeren als wetgeving is gemaakt in opdracht van de Europese Commissie. Sinds de publicatie is er in de literatuur veel gespeculeerd over het nut en de haalbaarheid van de DFCR. Vanwege de enorme hoeveelheid en complexiteit van deze doctrine zal in dit artikel geen licht worden geworpen op deze materie. Om deze reden wordt daarom in dit artikel vooral een inleiding over het concept gegeven, waarin de volgende kernvragen aan bod komen: wat waren dan de motieven van dit concept? Welke privaatrechtelijke onderwerpen zijn erin geregeld? En tot slot, wat is de toekomst van dit ontwerp?

De motieven

Zoals misschien deels al uit de naam valt op te maken, is dit concept vooral bedoeld om een referentiekader te bieden voor het Europese verbintenissen- en goederenrecht. De DCFR is met name een academische tekst, gebaseerd op een grootschalig Europees onderzoek. In dit recente concept zijn ook elementen van eerdere Europees privaatrechtelijke principes opgenomen, zoals de *Principles of European Law* (PEL).² In de introductie van de tekst worden enkele doeleinden van de DCFR helder uiteengezet:

*“Independently of the fate of the CFR, it is hoped that the DCFR will promote knowledge of private law in the jurisdictions of the European Union. In particular it will help to show how much national private laws resemble one another and have provided mutual stimulus for development – and indeed how much those laws may be regarded as regional manifestations of an overall common European legacy.”*³

De DCFR is met name een academische tekst, gebaseerd op een grootschalig Europees onderzoek.

De DCFR heeft dus voornamelijk als doel om het besef op de vele gelijkenissen in het Europese vermogensrecht te doen groeien. Uit de DCFR blijkt bovendien dat de verschillende privaatrechtelijke systemen maar zelden tot verschillende resultaten leiden.⁴

De DCFR heeft dus voornamelijk als doel om het besef op de vele gelijkenissen in het Europese vermogensrecht te doen groeien.

Daarnaast tracht het DCFR algemene privaatrechtelijke definities zoals bijvoorbeeld een 'contract' nader te specificeren, zodat daarover in Europa een eenvormiger beeld over komt te ontstaan en dat men makkelijker in de praktijk tot gewenste oplossingen komt.

De inhoud

Uit de volledige titel van het concept kan men al opmaken dat de DCFR principes, definities en modelregels bevat. Deze drie elementen zijn vervolgens nader uitgewerkt in tien boeken (zie tabel). In het eerste boek wordt, net zoals de meeste wetboeken, de reikwijdte van het concept bepaald. Duidelijk is dat puur de kern van het vermogensrecht wordt behandeld. Het verbintenissenrecht en het goederenrecht staan dus centraal. Het moge duidelijk dus zijn dat de DCFR bijvoorbeeld niet personen- en familierecht, arbeidsrecht of belastingrecht behandelt.

Boek I tot VII behandelt allereerst de algemene vraagstukken van het verbintenissenrecht.

Net zoals het Nederlandse Burgerlijke Wetboek zijn de boeken in de DCFR gelaagd opgebouwd. Zo omvat het tweede boek bijvoorbeeld de algemene criteria voor het ontstaan van een algemene overeenkomst en omvat het derde deel regelingen hoe men van een overeenkomst afkomt.

Boek VII tot en met X behandelt daarnaast het goederenrecht. Naast dat dit deel veel gelijkenissen vertoont met ons eigen BW, wordt hier tevens het trustrecht (boek X) behandeld.

Desalniettemin blijft de DCFR vooral van wetenschappelijke waarde, en vormt het een vruchtbare bron voor een debat over de mogelijke invoering van een Europees Burgerlijk Wetboek.

Codificatie van het Europees Vermogensrecht?

Ondanks dat de DCFR vele gelijkenissen van het Europees vermogensrecht in kaart brengt, beoogde de Europese Commissie met het concept geen Europees Burgerlijk wetboek te schrijven. Door duidelijke definities te geven moet het concept vooral een *hulpmiddel vormen* voor een eventuele toekomstige codificatie van het Europese Vermogensrecht.⁵ Of het concept ook daadwerkelijk in de praktijk een wettelijke status krijgt, zal echter van keuzes in de politiek afhangen. Europa staat momenteel nog niet te springen op een Europees Burgerlijk wetboek en daar waren de makers van het concept zich al te zeer van bewust. Het blijft aldus bij een hulpmiddel om hedendaagse en toekomstige wetgeving in een Europees perspectief aan te passen. Desalniettemin blijft de DCFR vooral van wetenschappelijke waarde, en vormt het een vruchtbare bron voor een debat over de mogelijke invoering van een Europees Burgerlijk Wetboek. **N**

Draf Common Frame of Reference

Book I	General provision
Book II	Contracts and other juridical acts
Book III	Obligations and corresponding rights
Book IV	Specific contracts and the rights and obligations arising from them
Book V	Benevolent intervention
Book VI	Non-contractual liability
Book VII	Acquisition and loss of ownership of goods
Book VIII	Proprietary security rights in movable assets
Book IX	Proprietary security in movable assets
Book X	Trusts

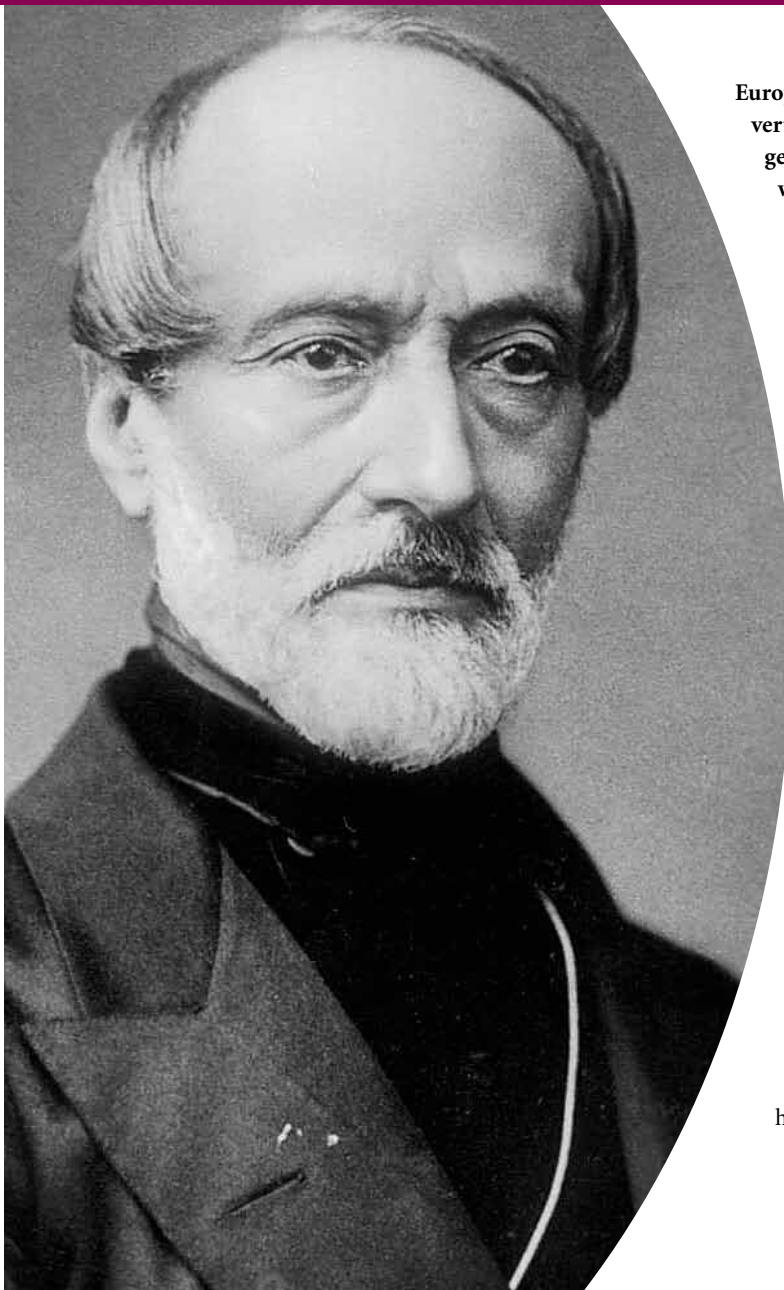
- 1 *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law, Draft Common Frame of Reference (DCFR), Outline Edition 2009. De outline edition kunt u ook inkijken op http://ec.europa.eu/justice/contract/files/european-private-law_en.pdf*
- 2 *Voor een nadere uitleg over de verhouding van de DCFR tot andere principes verwijs ik door naar een artikel in *Ars Aequi*; Mr. Dr. van Gulijk, *De Draft Common Frame of Reference, een korte introductie, Ars Aequi 2009*, p.376.*
- 3 *DCFR 2009, introduction, p.7.*
- 4 *Zie ook A.G. Castermans, 'Wat het DCFR heeft opgeleverd', NTBR 2011/39. Dit gehele nummer is overigens gewijd aan de waarde van het DCFR voor ons rechtstelsel.*
- 5 *DCFR, introduction, p.6.*

Wilt u reageren op dit artikel? Stuur dan een e-mail naar novum@law.leidenuniv.nl

Filosofie

Giuseppe

Mazzini

Europa staat onder druk. De economische crisis heeft het vertrouwen in de Europese economie en de Euro ernstig geschaad, het Europese Parlement bemoeit zich tegenwoordig met de vrijheid van meningsuiting van onze politici en eist een statement van premier Rutte inzake het omstreden PVV meldpunt terwijl de VVD zich onlangs beklaagde over de rechtstreekse doorwerking van het Europees recht in onze nationale rechtsorde. Afgezien van punten waar Europa nog duidelijk aan kan werken, is een democratisch verenigd Europa lang geen vanzelfsprekendheid geweest. Europa werd geteisterd door de vele oorlogen en despotische monarchieën. Dat kon anders, zo meende de Italiaanse revolutionair, filosoof en filantroop Giuseppe Mazzini (1805-1872)

Geboren als zoon van een professor pathologie groeide Mazzini op in Genua wat onder het keizerrijk van Napoleon Bonaparte viel. Op 14 jarige leeftijd schreef hij zich in aan de Universiteit van Genua waar hij rechten zou gaan studeren. Mazzini groeide op in een Italië wat een speelbal was van de grote Europese mogendheden. Na de val van Napoleon en het daaropvolgende Congres van Wenen (1815) besloten de vier overwinnaars: Pruisen, het Verenigd Koninkrijk, Oostenrijk en Rusland hoe Europa eruit zou komen te zien. Het Italiaanse schiereiland, wat een verzameling van stadstaten en prinsdommen was, werd strategisch verdeeld door middel van politieke allianties. Hoewel zij hun 'onafhankelijkheid' behielden, speelden de grote monar-

Een wereld waarin de vorsten van Europa door strategische huwelijken en privé-oorlogen hun koninkrijken probeerden uit te breiden.

chieën een geopolitiek spel waarbij de Italiaanse staatjes verdeeld bleven. Mazzini was een patriot die met lede ogen toezag hoe de Europese mogendheden zijn Italië verdeeld hielden. Het was een wereld waarin de vorsten van Europa door strategische huwelijken en privé-oorlogen hun koninkrijken probeerden uit te breiden. Dat moest afgelopen zijn.

Jong Europa

Volgens Mazzini kon dat alleen bereikt worden door (gewelddadige) opstanden waarbij er een einde zou worden gebracht aan de onderdrukking en waar de menselijkheid weer gerespecteerd zou worden. Zijn revolutie zou er een zijn die van onderop zou plaatsvinden en waarbij geweld niet geschuwd zou worden. In 1831 richtte hij de politieke beweging *La Giovine Italia* (Jong Italië) op welke als voornaamste doel had Italië te unificeren. Met verschillende afdelingen verspreid over de verschillende Italiaanse stadstaten en prinsdommen, probeerde de beweging een revolutie te ontketenen door middel van opstanden, sabotage en aanslagen. Zijn politiek activisme ging de Italiaanse machthebbers, maar ook de Europese mogendheden, niet onopgemerkt voorbij. *La Giovine Italia* was een gevaar voor de status-quo na het Verdrag van Wenen van 1815 en werd verboden. Mazzini zag zich genoodzaakt om te vluchten naar respectievelijk Frankrijk, Zwitserland en Engeland waar hij zijn activisme voortzette. Door zijn verblijf in het buitenland en contact met verschillende nationaliteiten, vonden Mazzini en zijn filosofie steeds meer en meer aanhangers. In 1834 en internationaliseerde zijn ideeën zich in *La Giovine Europa* (Jong Europa) en met afdelingen verspreid over heel Europa wilde Mazzini met zijn revolutionaire ideeën Europa bevrijden van de despotische monarchen.

Mazzini's filosofie

Mazzini had er schoon genoeg van dat de Europese mogendheden en invloedrijke families Italië verdeeld hielden en Europa verdeelden. De despotische monarchen hadden simpelweg het recht niet om door middel van strategische huwelijken en privé-oorlogen hun onderdanen de dood in te jagen. Het ging in tegen de rechten die de mens volgens hem behoorde te hebben: vrijheid, gelijkheid en het recht op een menselijk bestaan. De monarchen waren derhalve niet de legitieme soeverein, de volken van Europa waren dat wel. Zij hadden het recht op zelfbeschikking. Op basis van een gedeelde tradities, cultuur en geschiedenis voelen bepaalde groepen mensen een verbondenheid met elkaar, zij hebben het recht zich te verenigen in naties waarin zij soeverein zijn.¹ Vrijheid, gelijkheid en menselijkheid zouden volgens Mazzini het best gewaarborgd worden in een constitutionele democratie in de vorm van een republiek. Uniforme wetten zouden zorgen voor sociale gelijkheid en vrijheid, voor man én vrouw. Op die manier zouden de geprivilegeerde klasse niet over het lot van het 'gewone' volk kunnen beslissen. Wanneer *La Giovine Europa* haar doel zou bereiken, zouden de verschillende Europese naties de menselijkheid respecteren door vrijheid en gelijkheid te waarborgen. In Mazzini's filosofie is echter geen ruimte voor nationalisme. De vrijheid van de ene natie mag nooit ten koste gaan van de buurman, een ieder is nu eenmaal gelijk. Superioriteit is dan ook een verwerpelijke illusie die uiteindelijk enkel tot conflicten zal leiden wat weer onvermijdelijk ten koste

Het Gekkenhuis (Oud Liedje, Nieuwe Wijs), door Louis Reameaker, 1915

zou gaan van de menselijkheid. De Mazziniaanse natie was er om een einde te maken aan de despotische onderdrukking en was een middel om een kosmopolitisch Europa te stichten waar de verschillende Europese naties in vrede met elkaar zouden kunnen leven. Het uiteindelijke doel van de Mazziniaanse natie was: “[...] that in the no doubt distant future free nations might combine to form a loosely federal Europe with some kind of elected assembly to regulate their common interests.”²

Die unie is er nu. We kunnen met een gerust hart stellen dat Mazzini zijn tijd ver vooruit was met zijn revolutionaire ideeën die nu als vanzelfsprekend geacht worden. Europa is niet langer een brandhaard waar despoten privé-oorlogen voeren ten koste van de levens van hun onderdanen, Europa kent geen geprivilegeerde klasse die rechtsongelijkheid in stand houdt en Europa staat voor vrijheid, gelijkheid en menselijkheid. Natuurlijk is er genoeg werk te verrichten, zijn er vragen over de nationale soevereiniteit en de rechtstreekse doorwerking in de nationale rechtsorde. Maar de toekomst van Europa ligt in een nauwe samenwerking waar we de soevereiniteit van de naties respecteren. Anders is Europa's grootste vijand niet China, India of Brazilië, maar Europa zelf. **N**

1 N. Urbinati, 'Mazzini and the ideologies of democratic nationalism', in: C.A. Bayly and E.F. Biagini, *Giuseppe Mazzini and the globalization of democratic nationalism 1830-1920*, Oxford 2008, p. 19

2 D.M. Smith, *Mazzini*, London: Yale University Press 1994, p. 11

Wilt u reageren op dit artikel? Stuur dan een e-mail naar novum@law.leidenuniv.nl

special

De Mensenrechten- meetlat in Nederland

Mensenrechten

Men komt ze tegen in onze Grondwet, in het Universele Verdrag van de Rechten van de Mens, in het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens en ook in ons gewoonterecht. Het zijn de fundamentele rechten die een mens behoort te hebben. Door bovenstaande internationale verdragen te sluiten, hebben veel landen kenbaar gemaakt deze fundamentele rechten serieus te nemen en te respecteren. Zoals u weet, heeft Nederland ook deze verdragen geratificeerd. Onze Grondwet zegt in artikel 93 dat deze geratificeerde verdragen na bekendmaking een verbindend karakter kennen in onze samenleving. Hierboven op zegt de Grondwet in artikel 94 ook nog dat deze verdragen, mits een ieder verbindend, voorrang hebben ten opzichte van tegenstrijdige nationale wetteksten.

Deze verdragen worden dus, gezien onze Grondwet, zeer gewaardeerd in Nederland. Dat is ook niet gek, deze verdragen betreffen immers zeer belangrijke wetteksten.

Deze wetteksten zijn vooral bedoeld om onmenselijke situaties uit te sluiten, mensen moeten zich in zulke situaties op bepaalde rechten kunnen beroepen. Deze rechten zijn des te belangrijker geworden in de loop van de geschiedenis, zie bijvoorbeeld de Tweede Wereldoorlog en de burgeroorlogen in voormalig Joegoslavië. De VN en de EU vinden het daarom uitermate belangrijk dat de lidstaten deze mensenrechten goed implementeren in hun eigen wet en anders de internationale verdragen opvolgen.

Maar doen alle lidstaten dit wel? Worden al deze mensenrechten

die voortvloeien uit internationale verdragen wel zo serieus genomen door de lidstaten? Gezien bepaalde actuele gebeurtenissen, bijvoorbeeld in landen als Syrië en Libië waar legers gewelddadig hebben opgetreden tegen het eigen, onschuldige volk, kan er worden gesteld dat deze mensenrechten niet door alle landen even adequaat worden overgenomen. Hoe serieus nemen wij als Nederland de internationale verdragen? Nederland is immers een welvarend land met, op het eerste gezicht, goede waarborgen voor de rechten van de mens. Maar is dit wel zo? Of maakt Nederland zich in sommige gevallen ook schuldig aan schending van de mensenrechten? En zo ja, heeft Nederland bij deze overtredingen goed beklede redenen gehad?

Migratiebeleid

Nederland is al meerdere malen door het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) op de vingers getikt, met name

betreffende asielzaken. Het migratiebeleid is en blijft voor Nederland een moeilijke kwestie. Het is aantrekkelijk voor een land om de touwtjes geheel in eigen handen te hebben wat betreft de migratie. Daar steken echter een aantal wetten in het EVRM een stokje voor. De Europese richtlijnen zorgen er ook voor dat bepaalde kabinetsplannen om het migratiebeleid aan te scherpen, niet zomaar kunnen worden uitgevoerd.¹ Minister Leers was vorig jaar van plan om illegaal verblijf in Nederland strafbaar te stellen en daar detentie of een flinke boete aan vast te plakken.² Er was echter al eerder door het EHRM bepaald dat strafbaarstelling, met daarbij behorende detentie, bij verblijf van illegalen in de lidstaten in strijd was met het Unie-recht. Het EHRM bepaalde dit in de zaak El Didri in Italië.³ In de Italiaanse wetgeving werd namelijk weergegeven dat illegaal verblijf in de lidstaat leidde tot gevangenisstraf. Het EHRM oordeelde echter dat dit in strijd was met de mensenrechten neergelegd in het Unie-recht en niet voldeed aan richtlijnen in het EG-verdrag.⁴ Deze vrijheidsontneming was in strijd met artikel 5 van het EVRM waarin het recht op vrijheid wordt gewaarborgd. Het is niet de bedoeling dat vrijheidsontneming willekeurig of op ongeldige gronden geschiedt. Het EHRM heeft kenbaar gemaakt dat detentie bij uitzetting slechts mag geschieden als *ultimum remedium*.⁵ Vrijheidsontneming bij louter illegaal verblijf valt niet onder de voorwaarden voor gevangenneming. Rechtmatige arrestatie geschiedt op grond van het niet naleven van wettelijke voorschriften, bevelen of wanneer er een redelijke grond voor verdenking van het begaan van een misdrijf bestaat.⁶

Voor een kabinet is het in bepaalde gevallen aantrekkelijk om economische of sociale doeleinden te behalen door het migratiebeleid aan te scherpen. Er is niks mis met een dergelijke instelling. Deze aanscherping moet echter wel rechtmatig plaatsvinden.

Rechtsbijstand

U heeft ongetwijfeld al gedurende uw juridische loopbaan wat geproefd van het Salduz-arrest.⁷ Dit arrest is uitgesproken door het EHRM en betrof rechtsbijstand bij ondervraging door politie. Dit recht op bijstand staat beschreven in artikel 6 van het EVRM maar werd helaas niet altijd even nauwkeurig gewaarborgd. Voorafgaand aan het Salduz-arrest had de Hoge Raad bepaald dat er in principe geen recht was op rechtsbijstand voor de verdachte bij het eerste politieverhoor. Echter, na deze uitspraak van het EHRM kwam er ook het besef in Nederland om de wet omtrent rechtsbijstand te verduidelijken. Dit resulteerde in een brief van de minister van Justitie, toentertijd minister Hirsch Ballin, aan de Tweede Kamer waarin vermeld werd dat de huidige regeling over rechtsbijstand moest worden aangevuld.⁸ Sinds 1 april 2010 is de zogenaamde Aanwijzing Rechtsbijstand Politieverhoor ingevoerd. Deze vorm van rechtsbijstand wordt consulatatie-bijstand genoemd en de politie is gehouden om verdachten vanaf het eerste moment op het recht op deze bijstand te wijzen. De uitleg door het EHRM van artikel 6 lid 3 sub c was daarom essentieel voor onze rechtsstaat. De Hoge Raad had immers eerder anders geoordeeld over deze rechtsvraag. Het is belangrijk voor een gevangene om vanaf begin af aan bijgestaan te worden door een raadsman om de rechten van deze verdachte te garanderen en om eventuele bekentissen onder dwang te voorkomen. Het Salduz-arrest heeft

daarom een grote impact gehad voor de behandeling van fundamentele mensenrechten in Nederland, voordat dit arrest werd uitgesproken door het EHRM werd dit mensenrecht niet geheel goed gewaarborgd in ons land. De prejudiciële vraag die door het EHRM werd beantwoord omtrent het Salduz-arrest veranderde dusdanig de stand van zaken omtrent het begrip rechtsbijstand in Nederland.

Etnische profilering

Bij bepaalde arrestaties en aanhoudingen wordt er in Nederland nog steeds gebruik gemaakt van etnische profilering. Dit is echter niet de bedoeling, men mag mensen bij controles niet eruit pikken op grond van etnische kenmerken. Dit is zeer in strijd met de mensenrechten en loopt hand in hand met discriminatie en racisme. Bij controles en arrestaties moet er, volgens onze Wetboek van Strafrecht en onze Grondwet, gelet worden op individueel gedrag of op mogelijke aanwijzingen die duiden op het begaan van een overtreding. Deze vereisten zijn ook terug te zien in de artikel 5 en 14 van het EVRM, respectievelijk aangaande persoonlijke vrijheid en verbod op discriminatie.

Een recent voorbeeld van dergelijke etnische profilering ziet men terug bij de maatregelen die werden getroffen tegen de Roma.⁹ De

WE ARE ONE

RESPECT
OUR RIGHTS

Roma waren in 2010 en 2011 veelvuldig aanwezig in ons land en zorgden in sommige gevallen voor overlast. Echter, wetshandhaving of criminaliteitsbestrijding aan de hand van de zogeheten 'Romalijsten' is volstrekt in strijd met zeer belangrijke bovengenoemde wetsartikelen c.q. mensenrechten. Deze 'Romalijsten' hielden in principe etnische registratie in. Etnische registratie was echter ten eerste bij de Roma moeilijk te bewerkstellingen gezien de etniciteit van de Roma niet objectief kon worden vastgesteld, Roma zijn immers zeer divers en delen niet altijd een herkomstland of taal. Verder mag de politie gewoonweg niet louter op etniciteit een persoon aanhouden, beboeten of arresteren. De politie moet hier een objectieve, legitieme reden voor hebben.¹⁰

Nederland was niet het enige Europese land dat enigszins lak had aan de fundamentele rechten van de Roma. Daarom richtte de EU een 'EU Roma Framework' op, dit was een strategie die EU lidstaten nadrukkelijker wilde aansporen de situatie van Roma minderheden in Europa te verbeteren. Hiervoor had het Europees Parlement een resolutie aangenomen.¹¹

Geen heilig boontje

Nederland is niet een opvallende, brute schender van mensenrechten maar gezien de eerder opgesomde feiten is ons kikkerlandje ook geen heilig boontje wat betreft deze fundamentele rechten. Het is belangrijk voor een land als Nederland deze mensenrechten in achtning te blijven nemen, ook al worden deze rechten in andere landen veel bruter en heftiger geschonden. Er is op 31 januari 2012 door de commissies voor Europese Samen-

werkingsorganisaties en voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking besloten het advies van de Adviesraad Internationale Vraagstukken aangaande 'Het mensenrechtenbeleid van de Europese Unie; tussen ambitie en ambivalentie' en de kabinetsreactie daarop te betrekken bij het beleidsdebat over het EHRM.¹² Tijdens dit debat is tevens de motie-Franken ingediend.¹³ Deze motie ziet erop toe dat de regering zich blijft inzetten voor de mensenrechten en dat er wordt gewerkt aan de bevordering van het EVRM. De motie werd op 13 maart 2012 ingediend door de Eerste Kamer.

Aangezien deze motie zeer recentelijk is ingediend, is het nog maar de vraag of deze wel zo serieus zal worden genomen. Het ligt immers in de aard van Nederland, en tevens ook in de aard van de mens, om sommige problemen even aan de kant te schuiven en zo andere problemen meer voorrang te geven. En, zoals u vast wel niet zal zijn ontgaan, verkeert Nederland momenteel ook in andere perikelen met betrekking tot Europese doeleinden.

Het kan in ieder geval geen kwaad om voor een land als Nederland af en toe op de vingers getikt te worden aangaande mensenrechten. Hoe welvarend en ruimdenkend een land ook is, het kan zich toch af en toe in de vingers snijden. En dat mag niet ten koste gaan van anderen, zeker niet wanneer het om fundamentele rechten gaat. **N**

- 1 *Verdrag betreffende de werking van de Europese Gemeenschap*
- 2 *Zoals in de Volkskrant van 8 juli 2011 verschenen.*
- 3 *C-61/11 PPU - El Dridi*
- 4 *Richtlijn 2008/115/EG*
- 5 *EHRM 22 juli 2010, A.A. v. Griekenland, nr. 12186/08*
- 6 *art. 5 EHRM lid 1*
- 7 *EHRM 27 november 2009, Salduz tegen Turkije, nr. 36391/02*
- 8 *Kamerstukken II 2008–2009, 31 700 VI, nr. 117*
- 9 *www.vn.nl/Archief/Samenleving/Artikel-Samenleving/Roma-in-Nederland-Nu-is-het-opeens-zero-tolerance.htm*
- 10 *art. 5 EVRM lid 1*
- 11 *on the EU strategy on Roma inclusion, 2010/2276(INI)*
- 12 *juli 2011, AIV-advies nr. 76 'Het mensenrechtenbeleid van de Europese Unie: tussen ambitie en ambivalentie'*
- 13 *13 maart 2012, MOTIE VAN HET LID FRANKEN C.S., 32 735*

Wilt u reageren op dit artikel? Stuur dan een e-mail naar novum@law.leidenuniv.nl

Juridisch Facultair Maandblad

NOVUM

ZOEKT

NIEUWE REDACTIELEDEN

Het facultair maandblad NOVUM is bezig met een uitbreiding van haar redactie. Wij zijn op zoek naar redactieleden met een brede interesse, een vlotte pen en inspiratie.

Ervaring is geen vereiste. Enthousiasme en inzet wel, evenals het zijn van tweedejaarsstudent op deze faculteit. Nieuwe ideeën aangaande de NOVUM zijn bij ons van harte welkom. Daarnaast zien wij als redactie het belang in van een ontspannen sfeer om de creatieve geest te inspireren, wat inhoudt dat we graag vergaderen onder het genot van een drankje, en een etentje samen nooit een straf vinden.

Vragen of direct solliciteren?

**Mail dan naar novum@law.leidenuniv.nl,
onder vermelding van sollicitatie redactielid.**

Wereldwijde juridische kennis, voor iedereen bereikbaar

De site www.partnerinkennis.nl was de eerste juridische kennisportal in Nederland; de Dirkzwager apps de eerste juridische apps van Europa die meer boden dan een informatiebord over de juridische diensten. Met www.legalknowledgeportal.com deelt Dirkzwager wereldwijd als eerste hun specialismen op inhoud met cliënten, geïnteresseerden en rechtenstudenten. Gratis, in maximaal vijfhonderd woorden en leesbaar voor leken, zoals dat gaat in de nieuwe media.

Internationaal kennis delen

De Engelstalige portal is een online kennispagina gericht op ondernemers die zakendoen in het buitenland. Tachtig juristenkantoren uit Europa, de Verenigde Staten en China hebben zich aan de site gecommitteerd en leveren maandelijks korte artikelen aan.

Onderwerpen variëren van het Maltese verschepingsrecht tot prijsverlagingen in de Turkse farmaceutische industrie.

De site is sinds begin januari 2012 online. Wie op 'about us' klikt, leest dat de site en de artikelen eigendom zijn van Dirkzwager. Het is een initiatief van Dirkzwager, dat is opgezet met behulp van de leden van TELFA, het Europees samenwerkingsverband van advocaten- en notarissenkantoren. Maar noch de naam Dirkzwager, noch TELFA staat boven de pagina's. Dit is een bewuste keuze. Het gaat om de service aan de sitebezoeker, om het delen van kennis. Inhoudelijk redigeert Dirkzwager de artikelen niet, maar worden wel geschikt gemaakt voor zoekmachine-optimalisatie. Ook worden ze op de juiste manier getagd en van beeldmateriaal voorzien.

De artikelen op de Legal Knowledge Portal gaan over juridische actualiteiten en wetwijzigingen die van invloed zijn op de internationale handel. Belangrijke informatie voor ondernemers, die echter niet altijd makkelijk online beschikbaar was. Behalve dertig TELFA-leden doen er vijftig kantoren mee die zijn aangesloten bij USLAW, de Amerikaanse versie van TELFA. Ook een kantoor in China levert artikelen aan. Ieder kantoor schrijft minimaal twee artikelen per maand.

Binnen de internationale juridische wereld groeit het besef dat er 'iets' gedaan moet worden met sociale media. Juridische kennis gratis online zetten is echter nog geen gewoonte onder juristenkantoren. Voor de aangesloten kantoren is de kennispagina een uitstekende mogelijkheid om hun specialismen internationaal te etaleren. Bovendien profileert elk kantoor zich als onderdeel van een internationaal genootschap, dat onderling over nog veel meer kennis beschikt. Daarnaast is legalknowledgeportal.com ook een service naar de ondernemer, maar ook voor de student. Een ondernemer of student die op zoek is naar antwoord op een algemene vraag komt via zoekmachines op de site terecht. Via het artikel weet hij bij welk kantoor hij terecht kan voor meer complexe vragen over het onderwerp.

Uitbreiding

Een app voor de Legal Knowledge Portal is in ontwikkeling. Van Twitter wordt al gebruikgemaakt. Andere sociale netwerken, zoals Facebook en Google+, volgen binnenkort. Ook onderzoekt Dirkzwager hoe de content van partijen die meewerken onderling kan worden doorgelinkt. Een volgende stap is de uitbreiding en samenwerking met landen zoals India en Australië.

legalknowledgeportal.com

Maak kennis met **Dirkzwager**
advocaten & notarissen

Mordenate College Congres 'Recht en Media'

Mordenate College

Op 11 mei 2012 organiseert studievereniging Mordenate College in het Kamerlingh Onnes Gebouw een congres met het thema 'Recht en Media'. Vanuit de zienswijzen van verschillende rechtsgebieden wordt beoogd inzicht te geven in de verschillende wijzen waarop het recht de media invult dan wel de wijze waarop de media het recht invult.

De dag zal bestaan uit een ochtend- en middagprogramma. De ochtend bestaat uit een vijftal lezingen. Onderwerpen die aan bod zullen komen zijn persvrijheid tegenover privacy, het sub iudice-beginsel, civiele aansprakelijkheid, ethiek en de positieve invloed van de media op het recht. Sprekers van het ochtendprogramma zijn: prof.mr. T. Hartlief, prof.mr. C.P.M. Cleiren, dr. M.J. Becker, mr. J.Y. Taekema en mr. E.M.L. Moerel.

Het middagprogramma bestaat uit twee interactieve workshops van ieder één uur. Er kan een keuze gemaakt worden uit onderwerpen die rondom het centrale thema 'Recht en Media' geplaatst zijn, zoals de onschuldpresumptie, arbitrage en intellectueel eigendomsrecht. De dag zal worden afgesloten met een plenaire sessie en een borrel.

Wij hopen u op 11 mei tijdens het congres te mogen verwelkomen!

Tijd en plaats:

Vrijdag 11 mei 2012, 09.00- 18.00 uur, Kamerlingh Onnes Gebouw, Leiden (Steenschuur 25)

Aanmelding en kosten:

Zie website (www.mordenatecollege.nl/congres)

Student-assistent eLaw@Leiden gevraagd

Gevraagd een **student-assistent** met ingang van 1 juni 2012 voor het secretariaat van eLaw@Leiden, Centrum voor Recht in de Informatiemaatschappij; voor diverse management ondersteunende taken.

Vereisten

- Communicatieve, sociale en collegiale vaardigheden
- 19 uur per week beschikbaar voor een periode van minimaal 1 jaar
- goede beheersing van de Nederlandse en Engelse taal
- zelfstandige en initiatiefrijke werkhouding
- kennis van en vaardig met diverse Microsoft Office

Sollicitaties, voorzien van een CV en cijferlijst dienen vóór 11 april 2012 per mail te worden gericht aan het secretariaat van eLaw: elaw@law.leidenuniv.nl

Rechtenstudente benoemd tot Student Leader of Global Zero

De internationale beweging voor de afschaffing van kernwapens heeft sinds februari 2012 een Nederlandse afdeling, geleid door de Leidse rechtenstudente Marieke Weijler. Na haar benoeming reisde ze af naar de VS om seminars te volgen aan Yale University en de studententop van Global Zero bij te wonen.

Eén van de strategieën van Global Zero is het opzetten van afdelingen door studenten, want 'de studenten van vandaag zijn de wereldleiders van morgen'. Die studenten krijgen de titel student leader of Global Zero. Studentleiders overtuigen mensen de online petitie voor de afschaffing van kernwapens te ondertekenen, gaan op bezoek bij wereldleiders, nemen contact op met de media en organiseren ludieke acties. In Duitsland werd een groot feest georganiseerd met bekende DJ's. Mensen mochten naar binnen na het ondertekenen van de petitie.

Lijkt het jou leuk om een van de studentleiders te worden en Global Zero Nederland te besturen? Kijk dan op de Facebook-pagina van Global Zero of neem contact op met Marieke Weijler.

De Lezing

Doordraaiende camera's: grenzen aan de journalistiek

Wat:

Debat 'Doordraaiende camera's: grenzen aan de journalistiek?'

Organisator:

JFV Grotius

Sprekers:

Symposiumvoorzitter prof. Hans Nieuwenhuis
Thijs Kleinpaste (redacteur dejaap.nl)
Prof. Wouter Hins (hoogleraar mediarecht)
Prof. Jaap de Jong (hoogleraar Journalistiek en nieuwe media)
Mr. Folkert Jensma (NRC)
Mr. Joost Taverne (VVD, lid Tweede Kamer)

Datum:

6 maart 2012, 15.00 uur

Locatie:

A 144, KOG

Naar aanleiding van het media incident rondom Rutger Casticum van PowNews en prof. Andreas Kinneging van onze eigen rechtenfaculteit, organiseerde JFV Grotius een inhoudelijk academisch debat over de journalistiek van het moment. Hiervoor waren verschillende sprekers met diverse achtergronden en visies uitgenodigd.

De symposiumvoorzitter prof. Hans Nieuwenhuis regisseerde op levendige wijze het debat. Elke spreker gaf zijn eigen visie en verhaal, waarna er ruimte was om vragen te stellen en in debat te gaan.

De sprekers

Thijs Kleinpaste (redacteur dejaap.nl) opende de avond met zijn inleidende column. Hij prikkelde de gedachte en oren met de dichtertlijk aandoende teksten:

*"Ik kom hier om het Fatsoen te begraven, niet te prijzen.
Het kwaad dat de moraal doet leeft lang voort na de dood.
Het goed wordt veelal begraven met de botten.
Laat het ook zo zijn met het Fatsoen."*

Deze column is na te lezen op de website dejaap.nl.

Vervolgens kwamen de inhoudelijk deskundigen prof. Wouter Hins (hoogleraar Mediarecht) en prof. Jaap de Jong (hoogleraar Journalistiek en nieuwe media) aan het woord. Prof. Hins trok de vergelijking tussen de Bijbelse scene waar de geldwisselaars uit de tempel verdreven moesten worden en de 'slechte' journalisten die van het binnenhof verdreven zouden moeten worden. Hij stelde zich daarbij enkele vragen zoals; moeten we onfatsoenlijke journalisten weren van het Binnenhof? Het antwoord daarop was, nee, dat is zelfs contraproductief. Hij verwees daarbij naar de zaak tussen de Antilliaanse premier Godett en journaliste Marjo Nederlof en legde uit hoe de accreditatie tot het Binnenhof in zijn werk gaat. Ook stelde hij de vraag of zogenaamde 'overval televisie' rechtmatig is, en dan met name of publicatie of uitzending rechtmatig is.

Journalisten gebruiken misschien te pas en onpas minder zuivere methodes, maar ook politici bedienen zich hiervan wanneer het hen uitkomt.

Daarbij zou gelet moeten worden op de wijze van productie en uitzending. Daarbij zullen specifieke omstandigheden per geval heel bepalend zijn. Tot slot beantwoordde hij de vraag welke rechtsmiddelen een burger tot zijn beschikking had. Naast de civiele procedures als een rechterlijk verbod, schade vergoeding, rectificatie noemde hij een alternatief: de Raad van Journalistiek. Nadeel is echter dat uitspraken van deze Raad niet bindend zijn, dat de Raad geen sancties op kan leggen en dat veel media niet aangesloten zijn bij deze Raad. Zijn conclusie is dat het goed zou zijn om de Raad van Journalistiek op te waarderen, vergelijkbaar met een commissie gelijke behandeling of een huurcommissie. Dit zou tevens kostenefficiënt zijn.

De tweede hoogleraar van de avond, Jaap de Jong, plaatste het incident met prof. Kinneking in een trend van een 'eindeloze stroom klachten over journalistiek sinds Fortuyn'. Principes worden volgens hem gebruikt wanneer het uitkomt, hij spreekt van een buitenproportioneel gebruik van de draaiende camera als middel. Maar wat te doen? Simpelweg de deur dicht doen is zijn oplossing. Klagen bij de parlementaire persvereniging en evenals de vorige spreker bepleit hij een versterking van de macht van de Raad voor Journalistiek.

De vierde spreker van de avond was er één met kennis en ervaring uit de praktijk en van het recht. Folkert Jensma mag met recht een autoriteit genoemd worden, en gaf dan ook een nieuwe wending aan het debat. Hij gaf aan dat bijna elke zichzelf respecterend medium in Nederland een eigen stijlguide heeft. Zelf had Jensma de stijlguide van het NRC er eens op nageslagen en kwam daarbij tot de conclusie dat het woord fatsoen daarin slechts een keer in voor kwam. Een overval met draaiende camera en microfoon is niet per definitie altijd goed of fout, zo geeft Jensma aan. Het ligt aan wie de persoon is, wat de gedraging voorafgaand is, het is heel casuïstisch of het fatsoenlijk is of niet. De eindredactie zou de afweging om iets te publiceren altijd nogmaals moeten maken nadat de maker deze keuze gemaakt heeft.

Ook de spreker die volgde op Jensma komt zelf uit de journalistiek; Marcel Ten Hoven, zzp'er, schrijft onder andere voor Trouw, Parool en Vrij Nederland. Zijn kernargument is dat je journalis-

Folkert Jensma, expert uit de NRC-praktijk.

De sprekers gaan in de debat met het publiek.

tië en entertainment moet scheiden. 'Belletjes trekkers doe je toch ook niet open, waarom Castricum wel.' Het doel van een journalist is waarheidsvinding en informeren, het doel van een entertainer is vermaken. Daarbij hebben ze allebei eigen methodes. Hij bepleit daarbij niet een versterkte Raad van Journalistiek, maar dat accreditatie elke dag opnieuw moet worden verstrekt.

De zesde en laatste spreker is afkomstig van het politieke toneel, de VVD'er Joost Taverne. Hij stelt de vraag of het thema en de aanleiding wel zo specifiek anno 2012 is. Met een bijzonder interessant verhaal haalt hij verschillende voorbeelden van jaren geleden aan. Ook kijkt hij kritisch naar zijn collegae. Journalisten gebruiken misschien te pas en onpas minder zuivere methodes, maar ook politici bedienen zich hiervan wanneer het hen uitkomt. Denk aan het lekken van informatie. Moeten er spelregels gesteld worden aan journalistiek? Misschien, maar politiek is ook niet voor bange mensen. Desondanks dat is er weinig goede onderzoeksjournalistiek. De conclusie van Taverne is dan ook: niet te bang en verontwaardigd doen, maar zeker ook niet alles goedkeuren.

Na de uiteenzetting kwamen de vragen los, uiteenlopend van de mogelijkheden van het aansprakelijkheidsrecht, wel of geen aanscherping van regels voor journalisten, tot de vraag hoe deze discussie in het reguliere onderwijs Journalistiek en Nieuwe media een plaats krijgt. Ook prof. Kinneking mengde zich in het debat, wat wel met zich meebracht dat de discussie bleef hangen bij zijn persoonlijke ervaring en incident.

De moeite waard?

Ja, dit de debat was zonder meer de moeite waard. Interessante sprekers met een verhaal dat iets toevoegde. Een bijeenkomst over een bijzonder actueel thema. Het is een teken aan de wand dat alle luisteraars verder discussiërend de zaal verlieten. Helaas viel de datum midden in een tentamentijd, wat de opkomst waarschijnlijk minder hoog maakte. **N**

Wilt u reageren op dit artikel? Stuur dan een e-mail naar novum@law.leidenuniv.nl

special

Mario Monti

Redding van Italië?

Veel werd er geschreven over zijn voorganger Berlusconi. De toon van de artikelenstroom over de huidige premier van Italië is echter radicaal gedraaid. In tegenstelling tot de zedenzaken en corruptie van Berlusconi is het bij Monti omslag en zakelijkheid dat de toon slaat.

Achtergrond

Geboren in Varese op 19 maart 1943 als zoon van een Argentijn van Italiaanse afkomst en een Italiaanse moeder, groeide Monti op als rustige jongen die naar een particuliere katholieke middelbare school ging. Hij studeerde af in economie en management in Italië en ontving daarna een beurs om te studeren aan Yale bij nobelprijs winnaar James Tobin. Vervolgens werd hij op 26-jarige leeftijd hoogleraar aan de Universiteit van Turijn, waarna hij van 1989 tot 1994 rector was aan de Universiteit van Bocconi.

Europese Commissie

In 1994 werd Monti door het eerste Berlusconi-kabinet naar Brussel gestuurd als Eurocommissaris. Hij was verantwoordelijk voor de post interne markt, financiële diensten, financiële integratie en belastingen. Zijn werk bij de commissie leverde hem

Mario Monti

de bijnaam “Super Mario” op. De bijnaam Super Mario deelt Monti overigens met de Italiaanse president van de Europese Centrale Bank Mario Draghi, die ook Super Mario wordt genoemd.¹ Premier D’Alema positioneerde Monti vanwege zijn goede verdiensten vervolgens wederom als Eurocommissaris, dit keer op een van de invloedrijkste posities, die van Eurocommissaris mededingingsrecht.² Vanaf dit moment begon Monti ook furore te maken bij het grotere publiek. Hij leidde onderzoeken naar grote fusies en overnames, zoals Scania AB & Volvo in 1999, General Electric & Honeywell (2001) en Carnival Corporation & P&O Ferries (2002).³ De meest bekende zaak die Monti echter leidde is die tegen Microsoft. Hij was diegene die de tot dan toe hoogste boete ooit oplegde aan Microsoft voor het misbruiken van haar marktpositie; € 497 miljoen.⁴ Het gevolg van zijn aanpak was hevige kritiek en grote lof. Er was kritiek op het hoge aantal fusies dat werd geblokkeerd en men sprak van inflexibiliteit en starheid van Monti. Anderzijds werd hij juist bejubeld omdat zijn acties werden gezien als een belangrijke stap in de ontwikkeling van mededingingsrecht binnen de EU. Dan Rubinfeld, professor economie aan de Universiteit van California en medewerker aan de Microsoft-zaak aan Amerikaanse zijde zei over Monti; “There has been a lot of talk of politics in this and other cases, but I believe he has been driven entirely by the desire to do the right thing.”⁵ In 2004 werd, toen Berlusconi opnieuw premier werd, Monti niet herbenoemd tot Eurocommissaris. Neelie Kroes volgde hem op als Eurocommissaris mededinging.

Academicus als politicus

Op het eerste oog lijkt het onwaarschijnlijk dat zo’n groot deel van het lot van de wereldeconomie in handen ligt van Mario Monti. De premier van Italië heeft de uitstraling van een eloquente grootvader, de vriendelijke terechtwijzende man, met zachte stem en een twinkeling in de ogen. In het geheel niet een hard optredende boekhouder die Italië weg van de naderende afgrond kan leiden,

“I believe that reforms will not really take hold if they do not gradually come into the culture of the people”

weg van een krediet crisis. Monti spreekt in lange, nauwkeurig geformuleerde zinnen die vol met jargon van een academische econoom staan. Hij houdt zich ver van de retoriek de menig politicus graag bezigt. Degene die echter door de vorm heen prikt en luistert naar zijn boodschap hoort de ware Monti. Hij kijkt verder dan de huidige economische crisis, heeft het over een gebroken natie, het repareren van de dicht geslipte democratie en verdergaan met de Europese integratie. Monti kijkt niet naar snelle reparaties, hij lijkt gericht op duurzame oplossingen, een omwenteling in de gehele Italiaanse maatschappij. In een interview met TIME zei hij daarover: “I believe that reforms will not really take hold if they do not gradually come into the culture of the people”.⁶

Problematiek

De missie die Monti poogt te voltooien gaat verder dan de grenzen van Italië, het raakt bankiers op Wall Street, Nederlandse handelaren en Chinese fabrieksarbeiders. De meest nopende problemen zijn die van de Italiaanse staatskas. Na Griekenland staat Italië er het beroerdst voor in de EU-zone. Italië had in de eerste maand van 2012 een schuld van € 1,94 biljoen. Dat is een toename van € 37,9 miljard ten opzichte van december. Volgens de centrale bank hangt de hogere schuld samen met stijgende herfinancieringskosten en de bijdrage aan het Europese noodfonds. Het begrotingstekort van Italië kwam in januari uit op € 4 miljard, tegen € 1,5 miljard euro een jaar eerder.⁷ Maar de problemen liggen dieper. De Italiaanse economie heeft consistent onder de maat gepresteerd; van 2000 tot 2007 was de groei van het BBP 1,5%, vergeleken met bijna 2,2% voor de rest van de EU-zone. Een daadwerkelijke crisis zoals in Griekenland zou funest kunnen zijn voor de hele monetaire unie. Naast het ontbreken van de financiële middelen om nog een gat te dichten is er ook niet genoeg draagvlak binnen de EU. Vandaar dat de consequenties van zijn beleid verder strekken dan Italië.

Super Mario; redder in nood?

Dat het Mario Monti was die in deze bijzondere politieke functie terecht kwam is niet geheel toevallig. Zijn kleurrijke voorganger Berlusconi heeft een decennium de scepter gezwaaid over Italië, maar toen de crisis eind 2011 in volle hevigheid insloeg, bleek hij niet in staat om de problemen te tackelen. Bezuinigingen kwamen te laat en gaven te weinig vertrouwen. Berlusconi zwaaide af in november 2011. De gemaakte fouten waren echter niet alleen aan hem te wijten, maar aan het gehele politieke establishment. Monti was de oplossing. De Italiaanse president Giorgio Napolitano vroeg hem om vooruit te treden en Italië door de crisis heen te helpen. Monti had tot dan toe de corrupte invloeden van de Italiaanse politiek buiten zijn carrière gelaten. Maar zoals hij zei, kwam het verzoek in zo'n tijd van crisis voor Italië dat hij deze niet kon weigeren. Nu, enkele maanden later, wordt zijn heerschappij vergeleken met die van een Caesar over het Romeinse rijk. Een niet gekozen technocraat die beleid doorvoert waar gekozen politici hun vingers niet aan durfden branden. Bijna alle partijen hebben hun verschillen opzij gezet en steunen Monti. De angst voor een desastreuze catastrofe zorgt ervoor dat partij politiek (even) opzij wordt geschoven. Monti gebruikt zijn mandaat dan ook volledig. Strenge hervormingen op het gebied van belasting(inning), de arbeidsmarkt, liberalisering van beroepsgroepen. Inefficiëntie doorbreken, vrije markt economie en groei stimuleren zijn de kerndoelen. Met die drie speerpunten moet Italië de crisis kunnen afwentelen.

Kritiek

Niet iedereen is blij met de frisse wind van Monti. In tegenstelling tot de traditionele Italiaanse politiek is Monti niet bang voor ontevreden burgers. Stakingen van taxichauffeurs, geblokkeerde wegen door vrachtwagenchauffeurs, ontevreden vakbonden. Voor sommigen zijn de hervormingen niet meer dan het laten verdwijnen van kleine zelfstandigen, omdat zij worden opgeslokt door grote concerns in de liberalisering en concurrentieslag. Men verwijt hem altijd in salons te hebben geleefd en niets te weten van de problemen van gewone mensen. Die kritiek is niet geheel vreemd gezien de achtergrond van Monti. Zijn vader was een bankier, en Monti zelf was na zijn tijd als Eurocommissaris adviseur van Goldman Sachs. Hij heeft nog nooit een verkiezing moeten winnen voor welke positie dan ook. Hij probeert zijn solidariteit te tonen met het weigeren van zijn salaris als premier, maar dit is niet afdoende voor de stakende chauffeurs.

Lange termijn

Markant is het dat Monti zijn succes volledig afhankelijk is van de miserabele staat waarin Italië verkeert. Op het moment dat de economische situatie minder schrijnend en kritiek is, zal de steun van de politieke partijen afnemen, en kan Monti niet meer ongestoord de ene na de andere hervorming doorvoeren. Theoretisch blijft hij in functie tot de verkiezingen in het voorjaar van 2013. Nauwelijks genoeg tijd om zijn agenda te volbrengen. De vraag is echter ook of hij zelf wel langer wil aanblijven. Hans Achterhuis, Denker des Vaderlands hierover: “Monti is aan het puinruimen, hij heeft van president Giorgio Napolitano een specifieke opdracht gekregen: Italië voor de parlementsverkiezingen van 2013 financieel gezond maken en economisch moderniseren. Als Monti aan die opdracht voldaan heeft, zal hij terugkeren als hoofd van een particuliere universiteit in Milaan. Dat heeft hij zelf al verschillende keren aangegeven. Het mandaat komt dan weer bij de politiek komen te liggen”⁸ De vraag is hoeveel puin Monti kan ruimen en hoe stevig het fundament is dat hij kan bouwen, voordat het Italiaanse *favoritismo* van weleer weer kan overheersen. **N**

- 1 “Who is Italy’s ‘Super Mario’ Monti?”. CNN, 15 November 2011.
- 2 “Examining the EU executive”. BBC News, 23 juli 2004
- 3 “Monti puts brakes on EU merger mania”. European Voice, 23 maart 2000.
- 4 “Microsoft hit by record EU fine”. BBC News, 24 maart 2004
- 5 “The full Monti”. CNet News, 24 March 2004
- 6 “The most important man in Europe”, TIME, 20 februari 2012, p. 14
- 7 “Staatsschuld Italië op recordhoogte”, Trouw, 15 maart 2012
- 8 ‘Super Mario’ Monti past in de traditie van Romeinse dictators’, door Peter Henk Steenhuis, Trouw, 20 maart 2012

Wilt u reageren op dit artikel? Stuur dan een e-mail naar novum@law.leidenuniv.nl

Miscellanea

“In verscheidenheid verenigd” is het motto van de Europese Unie.

In 2004 zijn er 12 landen bij de EU gekomen. Sindsdien is het bbp van de EU - de totale waarde van alle geproduceerde goederen en diensten - groter dan dat van de Verenigde Staten. Het Bbp was € 12 268 387 miljoen in 2010)

Er woont maar 7% van de wereldbevolking, maar toch is de EU goed voor zo'n 20% van de wereldhandel, d.w.z. alle in- en uitvoer wereldwijd. De EU is de grootste exporteur ter wereld en de op één na grootste importeur.

Ongeveer twee derde van de totale EU-handel is handel tussen EU-landen onderling.

De Verenigde Staten en China zijn de belangrijkste handelspartners van de EU. In 2005 was de EU goed voor 18,1% van de wereldexport en 18,9% van de invoer.

Met zo'n 1.750 vertalers en 600 andere medewerkers beschikt de Europese Commissie over een van de grootste vertaaldiensten van de wereld. Bij de tolkdienst van de Commissie werken zo'n 600 tolken in vaste dienst, ongeveer 3.000 freelancetolken en 250 andere medewerkers.

“Les pauvres sont les nègres de l'Europe.” *Nicolas Chamfort*

Servië kandidaat-lidstaat EU

Servië is sinds 1 maart 2012 kandidaat-lidstaat van de Europese Unie, nadat de Europese regeringsleiders en staats- hoofden in de Europese Raad toestemming gaven. Dit was naar aanleiding van de officiële aanvraag op 22 december 2009. Al in juni 2000 verklaarde Servië zich bereid om de voorgestelde hervormingen in het licht van de Europese integratie te implementeren en kreeg het de status van potentiële EU-kandidaat.

“Iedere keer als Europa over de Atlantische Oceaan kijkt om de Amerikaanse adelaar te zien, ziet het alleen de achterkant van een struisvogel.” *Herbert George Wells*

EU wil gedetacheerde werknemers en stakingsrecht beschermen

De Europese Commissie wil een betere bescherming voor werknemers die in een ander EU-land zijn gedetacheerd. Het dagelijks bestuur van de EU springt daarmee in de bres voor de ongeveer een miljoen arbeiders die tijdelijk in het buitenland werken. De commissie wil voorkomen dat van dergelijke werknemers misbruik wordt gemaakt door bijvoorbeeld slechte arbeidsomstandigheden en -voorwaarden. Met name in de bouwsector zijn er misstanden rond loon en vakantiedagen.

De commissie pleit voor meer toezicht en betere naleving en toepassing van bestaande regels. Het detacheren mag niet worden gebruikt om sociale minimumnormen te omzeilen, benadrukte Europees Commissaris Laszlo Andor (Werkgelegenheid en Sociale Zaken) op 21 maart.

Andor presenteerde ook een verordening die stelt dat het stakingsrecht en de vrije markt even belangrijk zijn. De verordening volgt op kritiek van vakbonden. Die vreesden, na enkele uitspraken van het Europees Hof van Justitie, dat zij de rechten van werknemers niet meer konden beschermen in grensoverschrijdende situaties waarin sprake is van detachering of verplaatsing van ondernemingen.

Onder meer FNV stelde eerder dit jaar dat het stakingsrecht van werknemers in Europa wordt ingeperkt. Bij stakingen met grensoverschrijdende effecten zou een rechter gaan beoordelen of de actie niet te veel het vrije verkeer van goederen en diensten beperkt. FNV zei zich te baseren op uitgelekte stukken van de commissie.

Bosnië-Herzegovina wil in juni EU-lidmaatschap aanvragen

Bosnië-Herzegovina wil in juni het lidmaatschap van de Europese Unie aanvragen. Dat meldde de voorzitter van de Bosnische regering Bakir Izetbegovic op 21 maart in Brussel tegen voorzitter José Manuel Barroso van de Europese Commissie.

Izetbegovic hoopt de komende maanden enkele wetsregels aan te passen zodat de minderheden als Roma en Joden beter beschermd worden. Deze aanpassing is voor de Europese Unie een belangrijke voorwaarde.

Bosnië wordt bewoond door Bosniërs, Kroaten en Serven. Het heeft daardoor een ingewikkelde structuur, erkende Izetbegovic.

PVV-meldpunt Midden- en Oost-Europeanen

Op 8 februari 2012 lanceerde de PVV de website 'Meldpunt voor Midden- en Oost Europeanen'. Op deze website kunnen Nederlanders klachten melden over arbeidsmigranten uit Midden- en Oost Europese lidstaten, de zogenaamde MOE-landen. Volgens de PVV leidt de arbeidsmigratie uit deze landen tot overlast, vervuiling, verdringing op de arbeidsmarkt en integratie- en huisvestingsproblemen. De klachten die via het meldpunt binnenkomen zullen door de PVV in kaart worden gebracht en worden aangeboden aan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Een groot deel van de oppositie heeft afstand genomen van de website. Ook regeringspartner CDA keurt de website af en vindt dat premier Mark Rutte duidelijk moet maken dat het kabinet dit meldpunt niet ondersteunt. De regeringen van de betrokken landen zijn verantwoordigd en ook de Europese Commissie heeft bij monde van Viviane Reding het initiatief veroordeeld. Verscheidene ambassadeurs uit de MOE-landen hebben de Nederlandse politieke leiders opgeroepen zich te distantiëren van het PVV initiatief. Ook het Europees Parlement heeft zich uitgesproken tegen het meldpunt en heeft Rutte gevraagd zich te verantwoorden. Enkele Poolse, Hongaarse en Bulgaarse Europarlementariërs hebben de MOE-landen op 18 februari opgeroepen Nederlandse producten te boycotten. Rutte spreekt van een partijaangelegenheid waar ruimte voor moet zijn binnen een democratische samenleving.

Italiaanse burgemeester verbiedt doodgaan

In De burgemeester van het Zuid-Italiaanse dorp Falciano heeft zijn inwoners opgedragen "voor zover mogelijk niet het tijdelijke voor het eeuwige leven te verruilen".

In het dorp vlak bij Caserta is namelijk geen begraafplaats en ruzie met het naburige dorp maakt het ook onmogelijk mensen daar ter aarde te bestellen. Falciano, met ongeveer 4000 inwoners, werd bijna 50 jaar geleden afgescheiden van het naburige Carinola. Bij die gemeentelijke herindeling kwam de begraafplaats echter volledig op grondgebied van Carinola. Begin jaren '90 kwamen beide gemeenten overeen de begraafplaats uit te breiden. Maar in de praktijk gebeurde er niets, waardoor Falciano zich terugtrok uit het gezamenlijke bouwproject. De burgemeester wil nu op eigen terrein een begraafplaats creëren. Tot die tijd mag er niemand sterven. Dorpsbewoners hebben al stukken grond aangeboden voor de bouw van de begraafplaats.

Oekraïne wil rokende zwangere vrouwen beboeten

Vrouwen in Oekraïne kunnen in de toekomst een boete van ruim 8 euro krijgen als zij roken of alcohol drinken tijdens hun zwangerschap. Dat is een fors bedrag aangezien de meeste Oekraïners nog geen 200 euro per maand verdienen. Het parlement buigt zich binnenkort over een wetsvoorstel om de boete mogelijk te maken. Volgens parlementariërs is de wet nodig "omdat de Oekraïense bevolking haar gezondheid en intellectuelen verliest door overmatig alcohol- en tabaksmisbruik".

Toekomstige moeders die roken of drinken zouden mede verantwoordelijk zijn voor de "biologische achteruitgang van de bevolking". Het ministerie van Volksgezondheid waarschuwt ook dat roken de vruchtbaarheid van vrouwen in gevaar brengt.

Mensenrechtenactivisten vinden het wetsvoorstel discriminerend. Volgens hen moet de overheid roken ontmoedigen voor iedereen, niet alleen voor zwangere vrouwen.

Filmrecensie

In the Land of Blood and Honey

Titel: In the Land of Blood and Honey
Regie en script: Angelina Jolie
Premiere: 22 december 2011
Hoofdrollen: Zana Marjanovic, Goran Kostic
Duur: 127 minuten

Met *In the Land of Blood and Honey* maakte filmster en UNCHR-ambassadeur Angelina Jolie vorig jaar haar veelbesproken regie-debuut. Even veel lof als kritiek viel haar ten deel voor het romantische drama dat zich afspeelt tijdens de Bosnische oorlog (1992-1995). De onmogelijke liefde tussen een officier in het Servische leger en een Bosnische kunstenares vormt de rode draad

in de film, die tedere scènes afwisselt met brutaal etnisch oorlogsgeweld en -leed. Haar bedoeling is om ons de laatste grote oorlog in Europa niet te doen vergeten. Het resultaat is grof, direct en confronterend, maar mist diepte.

Voor de oorlog, zo kondigt de film aan, leefden de Kroaten, Bosniakken en Serviërs in harmonie samen in Bosnië, daarbij voor het gemak voorbij gaand aan vele eeuwen etnische spanningen die de Balkan gekend heeft. Vlak voor de afscheidsoorlog die zo diepe littekens gaat achterlaten op Bosnië en de andere staten in het uiteenvallende Joegoslavië, zien we Alja, een Bosniak kunstenares in Sarajevo, dansen met haar geliefde Danijel, een Servische officier.

Hoe verontwaardigend en boos-makend zulk leed ook is; het gebeurt vaak zo plotseling en onaangekondigd, dat na het eerste shockeffect vooral de vraag blijft hangen: waarom moest ik dit aanzien?

Een bomexplosie treft het café, en na een tijdsprong van vier maanden zitten we midden in de oorlog. Hij is nu een legerofficier; zij wordt gevangen genomen en komt - uiteraard - terecht in het kamp waar hij de leiding geeft over een groep verkrachtende en moordende Bosnische Serviërs. Tegen dit decor wordt een traag voortkruipend verhaal van een onmogelijke liefde ontwikkeld, afgewisseld door scènes van etnische zuiveringen, sluipschutters en bomontploffingen.

Als de film bekeken wordt als een romantisch drama, is hij niet bepaald overtuigend. De onmogelijke liefde moet vooral blijken uit mijmerende blikken, spannende belichting en een halfbakken poging van de Serviër om zijn meisje te laten ontsnappen. Dialogen van enige betekenis ontbreken, en wat achterblijft is een liefdesverhaal dat even dun als ongeloofwaardig is. De moeilijke vader-zoonrelatie van Danjiel komt zo mogelijk nog minder uit de verf. De enige scène die indruk achterlaat, is die waarin beelden van het dansende stel in het heden - met Alja's gevangenschap en constante vernedering - worden afgewisseld van beelden uit de begin scène in de danshal. Maar in een flits zitten we weer terug in 1995. En dan is er voor een moordende kampofficier toch weinig sympathie op te brengen - zeker wanneer deze, als Alja dan eindelijk weet te ontsnappen, haar gewoon weer gevangen zet, maar nu als zijn persoonlijke kunstenaar en seksslavin.

Maar het liefdesleed beslaat slechts de helft van deze film, die in feite twee gezichten heeft. Het zijn vooral de oorlogsscènes die veel opriepen bij publiek en critici. In het door oorlog geteisterde Bosnië van Jolie schuilt gevaar in elk gebouw en elke straathoek. Meerdere malen zijn we getuige van *drive-by* moorden, worden mensen zonder uitleg uit hun huis gezet en gedeporteerd, en kijken we mee door het vizier van Servische scherpschutters. Hoe verontwaardigend en boos-makend zulk leed ook is; het gebeurt vaak zo plotseling en onaangekondigd, dat na het eerste shockeffect vooral de vraag blijft hangen: waarom moest ik dit aanzien? Treffend voorbeeld hiervan is de scène waarin een baby om onduidelijke redenen van het balkon valt. Onduidelijk blijft of dit een ongeluk was, of een misdad door de Serviërs, en op deze manier voegt het niets toe aan het verhaal, en vertelt het ons ook niets over de Bosnische oorlog. Dit schijnbaar nutteloze geweld, in combinatie met de soms geforceerde dialogen en onhandig acteerwerk, deed *Volkskrant*-recensent Bor Beekman spreken van "rommelige, onnatuurlijke oorlogsporno".¹

Toch is het geweld bepaald niet uit de lucht gegrepen. Alleen al op de Ulica Zmaja od Bosne - de belangrijkste straat van Sarajevo - werden tijdens de oorlog meer dan duizend mensen geraakt door Servische sluipschutters, verscholen in de omliggende bergen.² Voor beelden van ruïnes en kapot geschoten gebouwen hoefde Jolie niet uit te wijken naar filmstudio's: die zijn er nog genoeg in Bosnië - al vond ook een aanzienlijk deel van de opnames in Hongarije plaats. De meeste acteurs hebben zelf familie verloren in de oorlog; ook de etnische zuiveringen en de beruchte verkrachtungskampen, waarin jonge vrouwelijke Bosniakken als Alja terecht kwamen, zijn niet bedacht door Jolie. De persoonlijke tragiek en vernederingen laten de kijker niet onberoerd. Meer dan het anonieme oorlogsgeweld is het dit persoonlijke leed dat ons als een plons

koud water herinnert aan het feit dat er nog geen twintig jaar geleden in Europa een verwoestende en inhumane oorlog plaats vond. Een die het land tot op vandaag gebrandmerkt en verdeeld houdt.

Jolie nam voor deze film zowel de regie, het script, als de productie op zich, en nam daarmee het risico om het mikpunt te worden van hoon; de zoveelste Hollywoodster die zich wil bemoeien met serieuze zaken.³ Zo scoort de film slechts 4 uit 10 sterren op IMDB, en wist de première in het Servische Belgrado slechts twaalf bezoekers te trekken, waarvan er drie voortijdig weggingen.^{4,5} De Serven komen er dan ook behoorlijk bekaaid vanaf in deze film, met als enige woordvoerder Danijels autoritaire vader, een hoge leger functionaris. In een gesprek met zijn zoon verklaart hij de etnische zuiveringen als volgt: "We Serbs fought the Turks for 500 years and stopped them from conquering Europe. [...] We kicked Hitler's ass and we won. [...] This land is soaked with Serbian blood. And now they want us to live here under muslim rule, in a muslim state?". Nu mag je zelfs van de beste oorlogsfilm niet verwachten dat het alle feiten recht aandoet; maar dit is een wel erg verdraaide geschiedenisles, en geeft een onwetende kijker een verkeerd beeld van waar de oorlog precies om draait.

In the Land of Blood and Honey is een film met meerdere hiaten. De romantiek is geforceerd, dun, en daardoor niet overtuigend. Als een politiek statement, een herinnering aan een oorlog die wel eens vergeten dreigt te worden, is het goed bedoeld, maar mist het feitelijke juistheid en volledigheid. Wat overblijft is een film met zeer grafisch geweld, zonder de passende uitleg en de historische context die nodig is om zulke scènes op waarde te schatten. Vooral veel bloed en weinig honing maken deze film tot een bittere pil, die een belangrijk verhaal probeert te vertellen, maar toch niet echt diepte weet te krijgen. **N**

1 Bor Beekman, "Angelina Jolie's regiedebuut is rommelige, onnatuurlijke oorlogsporno", *De Volkskrant*, 16 februari 2012.

2 http://news.minnesota.publicradio.org/features/199609/08_smiths_bosnia/docs/bosnia3ax.htm

3 http://www.nytimes.com/2011/12/07/movies/angelina-jolies-first-directing-effort-is-serious.html?_r=1

4 <http://www.imdb.com/title/tt1714209/>

5 <http://www.balkaninsight.com/en/article/belgrade-premiere-of-jolie-movie-fiasco>

Wilt u reageren op dit artikel? Stuur dan een e-mail naar novum@law.leidenuniv.nl

Verenigingen

Grothius

Waarde lezer,

Nu april begonnen is komt ook de volgende tentamenperiode er weer aan. Maar niet getreurd, we hebben ook deze maand weer leuke dingen voor u in petto. Allereerst reizen we met 30 gelukkigen af naar het zonnige Israël om daar van het rechts-systeem en de cultuur te leren.

Op 3 april is het bestuur weer terug en gaa we gelijk door naar een tentamentraining van bij TeekensKarstens voor Staats- en bestuursrecht op 4 april 2012. Ook bent u die dag van harte welkom in de branderij voor de bestuursvoorlichtingsborrel. Denkt u dat een bestuursfunctie iets voor u zou kunnen zijn? Kom vooral even langs!

Op 5 april kunt u een lezing bijwonen met de titel "Het vrije verkeer van de liefde" Wat zijn de verblijfsrechten van een niet-Europese ouder bij zijn minderjarige kind? Deze lezing zal worden verzorgd door Mr.B.M.W. Toemen – werkzaam bij Snijders & Toemen Advocaten en gespecialiseerd in het Asielrecht. Op 6 april 2012 brengen wij een bezoek aan advocatenkantoor Loyens&Loeff en op 11 april bezoeken we de gevangenis. Op 12 april 2012 wordt er weer geborrelde in de Branderij van 20.00 tot 22.00 uur, met een mogelijke uitloop.

Op woensdag 25 mei 2012 vindt in navolging van afgelopen jaar het carrièredebat plaats. Onder leiding van een debatleider zullen diverse kantoren ondervraagd worden zodat jullie als student kunnen bepalen welk type kantoor bij je past. Komt allen naar De Branderij! We sluiten de maand af met een bezoek aan het International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia. Het ICTY in Den Haag wordt bezocht in de ochtend van vrijdag 27 april 2012.

Kortom, ook voor, tijdens en na uw tentamens hoeft u zich niet te vervelen. JFV Grotius heeft altijd veel verschillende activiteiten.

Voor meer informatie over bestuurswerk kijk op www.jfvgrotius.nl of bel 071-5277546.

Namens het 91^e bestuur der JFV Grotius,

Met vriendelijke groet,

Marthe Goudsmit
Ab-actis

Faculteitszaken

Annemieke Brouwer is dit studiejaar ('11-'12) de assessor, het student-lid van het faculteitsbestuur van de faculteit rechten. Zij behartigt de belangen van de student op deze faculteit en binnen het faculteitsbestuur op het gebied van onderwijs, organisatie en onderzoek.

Contactinformatie:

Adres: Steenschuur 25, kamer B.4.38, 2311 ES Leiden

Telefoon: 071 527 7621

Email: assessor@law.leidenuniv.nl

Spreekuur op woensdag van 11.00 tot 12.00 uur

De winter is voorbij! De zon schijnt door de ramen van mijn kamertje en ik voel de lente in de lucht zitten. Op de fiets naar huis zie ik groepjes studenten in het park liggen en anderen van het lekkere weer genieten op een terras. Nog maar een paar maanden en dan is het alweer zomervakantie, de tijd vliegt! Mijn termijn als jullie assessor komt steeds dichterbij zijn einde en ik ben druk bezig met het vinden van een opvolg(st)er. Tijd voor een update over wat mijn werkzaamheden nu eigenlijk inhouden!

Per week ben ik ongeveer 25 uur bezig met het vertegenwoordigen van de belangen van de studenten. Dit is natuurlijk een zeer brede omschrijving, maar wel waar het in essentie op neer komt. De assessor is het student-lid in het faculteitsbestuur en dat maakt je een van de bestuurders van de faculteit naast de decaan, de portefeuillehouder onderwijs, de portefeuillehouder onderzoek en de directeur bedrijfsvoering. Hierdoor draai je mee op allerlei niveaus. Je leert de faculteit en de organisatie van binnen en van buiten kennen.

Elke dinsdag vergadert het faculteitsbestuur over het onderwijs, het onderzoek en de organisatie op de faculteit. Op al deze punten mag je als assessor je mening geven, nieuwe ideeën opperen en zelfs uitvoeren als het gehele faculteitsbestuur het met je eens is. Daarnaast woon je vergaderingen van de faculteitsraad, opleidingscommissie en diverse andere commissies binnen de faculteit en universiteit bij. Belangrijk is natuurlijk ook het contact houden met de studenten, studieverenigingen en de studentgeledingen van de faculteitsraad, de opleidingscommissies en het onderwijsbestuur.

Mocht je interesse hebben in het vervullen van deze functie, zijn er verschillende vereisten waar je aan zal moeten voldoen. Namelijk:

- Interesse in bestuurlijke processen en enige ervaring daarmee, binnen of buiten de faculteit.
- Actieve ondernemende instelling met name ten aanzien van onderwijsaangelegenheden binnen de faculteit.
- Studerend binnen één van de opleidingen van de faculteit
- Uitstekende communicatieve vaardigheden.

Mijn jaar als assessor bevalt tot nu toe heel goed! Ik vind het een zeer leuke en leerzame ervaring. Het geeft mij de kans inspraak te hebben op verschillende niveaus en een volledig beeld te krijgen waar deze mooie faculteit mee bezig is. Bijzonder vind ik dat men oprecht geïnteresseerd is in mijn mening en mij mee laat praten én beslissen op allerlei onderwerpen. Ik kan niet anders zeggen dan dat het assessorschap een prachtfunctie is!

Ik hoop jullie met deze paar woorden geënthousiasmeerd te hebben voor deze functie! Wil je nog meer informatie? Aarzel dan niet om mij te mailen of te bellen. Je kunt je sollicitatiebrief, voorzien van CV opsturen tot uiterlijk woensdag 25 april.

Dan rest mij nog jullie veel plezier te wensen met Koninginnedag deze maand en hopen dat jullie, net als ikzelf, geniet van dit fantastische weer! Groet vanuit een zonovergoten kamertje.

Annemieke

Bijzonder vind ik dat men oprecht geïnteresseerd is in mijn mening en mij mee laat praten én beslissen op allerlei onderwerpen. Ik kan niet anders zeggen dan dat het assessorschap een prachtfunctie is!

Maak kennis met je nieuwe carrière

Dirkzwager is altijd op zoek naar ambitieuze professionals. Juristen die een stap verder willen gaan, die hun kennis willen verbreden en delen. Om dat laatste draait het bij ons. We delen onze juridische kennis met onze cliënten en elkaar, zodat we samen sterker staan. Kennis ontwikkelen staat daarom hoog in het vaandel. We bieden dan ook uitstekende opleidingsmogelijkheden binnen en buiten onze Dirkzwager Academy. Maar ook door te werken aan uitdagende (internationale) projecten voor mooie cliënten. Daarnaast heb je altijd toegang tot brede juridische kennis die jij en je collega's delen via onder andere onze eigen kennispagina's, juridische (digitale) bibliotheken en de Dirkzwager KennisApp.

Dirkzwager is een veelzijdig, landelijk top-20 kantoor. We werken voor grote en middelgrote bedrijven, overheden, instellingen en particulieren, op de meest uiteenlopende rechtsgebieden. Ons kantoor heeft vestigingen in Arnhem en Nijmegen en telt ca. 260 medewerkers, waarvan 110 juristen die zich thuis voelen in een professionele en collegiale werkomgeving.

Kom kennis maken en kennis delen bij Dirkzwager.

Kijk op www.dirkzwager.nl voor de actuele vacatures en studentenstages.

Sommige studenten hebben
een wereldreis nodig om
zichzelf te leren kennen.
Anderen doen het in 5 dagen.

De Loyens & Loeff Summer Course 2012.

Ben jij die talentvolle derde- of vierdejaars student Nederlands recht, notarieel recht, fiscaal recht en/of fiscale economie, die deze zomer zichzelf én Loyens & Loeff nog beter wil leren kennen?

Meld je dan aan voor deze mini-stage van 9 t/m 13 juli, waarbij je op onze kantoren in Amsterdam, Rotterdam en Londen aan een actuele casus werkt en diverse trainingen volgt.

Inschrijven kan tot 18 mei via www.loyensloeffacademy.com